

# ZADRUGAR

G L A S I L O  
N A B A V L J A L N E  
Z A D R U G E  
U S L U Ž B E N C E V  
D R Ž A V N I H  
Ž E L E Z N I C

V

L J U B L J A N I  
L E T O • X V I I

12

V S E B I N A

VABILO NA XIX. REDNO SKUPŠČINO / HAMBURŠKA ŠOLA /  
NAŠE OGNJIŠČE: DOM IN DRUŽINA — IZ KUHINJE — GO-  
SPODARSTVO / RAZGLEDI: MESTA IN TRGI V LJUBLJANSKI  
POKRAJINI — OB 300-LETNICI ROJSTVA I. V. BARONA VAL-  
VASORJA / LEPOSLOVJE: SMOLNIK — ANEKDOTE / ZA-  
DRUŽNI VESTNIK: IZ UPRAVE — GOSPODARSKI IN TRŽNI  
PREGLED

# *Prošnja članom!*

---

**Ker so naše trgovine v popoldanskih urah s postrežbo preobremenjene, naprošamo članstvo, da se pri naročilu in nakupu robe poslužuje dopoldanskega časa!**

**Zlasti velja to za ljubljanske člane!**

**Če navali članstvo v trgovine samo med 16. in 18. uro, je nemogoče postreči vse.**

---

## *Trgovine zaprte*

---

### **Letna inventura**

Po predpisih zakona in pravil mora izvesti zadruga koncem leta popis vsega blaga. Ta popis bo letos dne 29., 30. in 31. decembra.

### ***Zaradi te inventure bo zaprta***

***manufakturna trgovina v Ljubljani dne 29., 30. in 31. decembra ves dan, špecerijske trgovine v Ljubljani pa dne 30. decembra popoldne, 31. pa ves dan.***

**Vljudno prosimo vse člane, da upoštevajo to objavo in navedene dneve ne pridejo kupovat, ker bodo trgovine zaprte.**

---

# Z A D R U G A R

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV DRŽ. ŽEL.

Št. 12

Ljubljana, 20. decembra 1941 — XX.

Leto XVII

## Vabilo na XIX. redno skupščino

### Nabavljalne zadruga železničarjev Ljubljanske pokrajine, zadruga z o. j.

Skupščino sklicuje upravni odbor na osnovi čl. 43, 44 in 45 pravil,  
a po sklepu seje z dne 4. decembra 1941.

Skupščina se odreja na nedeljo, dne 28. decembra 1941. ob 9. uri  
v prostorih specerijske prodajalne poslovalnice Ljubljana gl. kol.,  
cesta Soške divizije (Masarykove) št. 15 in jo sestavljajo delegati,  
izvoljeni dne 24. avgusta 1938. (čl. 42 pravil in § 28 t. 3 zakona o  
gospodarskih zadrugah).

#### Dnevni red:

1. Konstituiranje skupščine.
2. Branje pismenega poročila upravnega odbora o poslovanju zadruga  
in letnih sklepnih računov za minulo leto 1940. ter predloga, kako naj se  
razdeli poslovni prebitek.
3. Branje pismenega poročila nadzornega odbora o poslovanju zadruga  
in o letnih sklepnih računih za minulo leto 1940., o predlogu za razdelitev  
poslovnega prebitka ter predloga o podelitvi razrešnice upravnemu in nad-  
zornemu odboru.
4. Razprava in sklepanje:
  - a) o odobritvi poročila upravnega odbora,
  - b) o odobritvi poročila nadzornega odbora,
  - c) o odobritvi letnih sklepnih računov,
  - č) o odobritvi predloga za razdelitev poslovnega prebitka in
  - d) o razrešnici članom upravnega in nadzornega odbora.
5. Pooblastilo upravnemu odboru in določitev najvišje vsote:
  - a) do katere sme upravni odbor zadruga zadolžiti s posojili in na-  
kupom robe in
  - b) do katere se sme dajati zadružnikom roba na up (čl. 47 t. 7 pra-  
vil oz. § 29. t. 4 zakona).
6. Razprava o pritožbah članov zoper izključitev iz zadruga (§ 47 t. 1  
zakona).
7. Razprava in sklepanje o predlogih za spremembo pravilnika o vo-  
litvah delegatov in njih namestnikov za skupščine zadruga po predlogih  
upravnega odbora in delegatov.

8. Razprava in sklepanje o predlogih za spremembo pravil zadruga po predlogih upravnega odbora in delegatov, in sicer čl. 19, t. 6.

9. Dopolnilne volitve članov upravnega in nadzornega odbora in volitve namestnikov za člane obeh odborov.

10. Sklepanje o predlogih upravnega odbora.

11. Sklepanje o predlogih in pritožbah zadrušnikov (§ 30, t. 5 zakona in čl. 47 t. A 8 pravil).

12. Slučajnosti.

Če skupščina ob odrejeni uri ne bi bila sklepčna, se bo vršila na istem kraju in z istim dnevnim redom, kot bi se morala opraviti prva skupščina, pol ure kasneje nova skupščina, ki bo polnoveljavno sklepala ob vsakem številu prisotnih delegatov (čl. 51 t. 2 pravil), izvzemši o točkah za spremembo pravil (čl. 51 t. 3 pravil in § 53, t. 5 zakona).

Letni sklepni računi so članom na vpogled v prostorih zadruga na cesti Soške divizije 15/II, soba št. 17 vsak delovni dan med 16. in 18. uro od vstevši 20. decembra t. l. naprej (§ 58 t. 5 zakona).

Popolno besedilo sprememb pravil, ki se predlagajo, bo 5 dni pred skupščino razpoloženo na vpogled zadrušnikom v obeh poslovalnicah zadruga (čl. 45 t. 2 pravil).

Vsak delegat mora na skupščini izvrševati svoje pravice osebno. Če bi bil delegat zadržan udeležiti se skupščine, poveri z zastopanjem namestnika i z s v o j e g a v o l i š č a. Namestniku mora izročiti lastnoročno podpisano pismeno pooblastilo, s katerim pooblašča namestnika, da ga zastopa na skupščini (čl. 25 pravilnika o volitvah delegatov), in obvestilo, katero mu je dostavila zadruga (čl. 56 t. 3 pravil).

Vsak delegat mora prinesiti na skupščino pismeno pooblastilo, ki mu ga dostavi zadruga (čl. 56 t. 2 pravil).

Dnevnice se izplačajo delegatom po zaključku skupščine.

O p o m b a : Skupščini smejo prisostvovati, če se izkažejo s člansko izkaznico, tudi drugi člani zadruga, ki niso delegati. Ti zadrušniki pa na skupščini nimajo pravice razpravljati in odločati (čl. 48 t. 1 pravil).

Ljubljana, dne 9. decembra 1941.

U p r a v n i o d b o r :

Luschützky Jože, s. r.  
tajnik.

Klebel Emil, s. r.  
predsednik.

Delegati in člane opozarjamo, da smo letni sklepni račun, to je bilanco na dan 31. decembra 1940. ter račun izgube in dobička na dan 31. decembra 1940. že priobčili na straneh 152 do 155 v številki 7 letošnjega „Zadruharja“. Na straneh 130 in 131 smo pojasnili najvažnejše postavke letnega računa. Zaradi tega letnega računa ne objavljamo še enkrat in prosimo vse naše zadrušnike, da si ga ogledajo v št. 7 našega glasila.

O spremembi naslova naše zadruga čitajte objavo v Zadružnem vestniku, ki jo podajamo pod naslovom „Preureditev železničarskih združb, med njimi tudi naše zadruga“.

# Hamburška šola

(Konec.)

**D**a nam bodo razlogi zadnjič opisanega razkola v nemškem združništvu bolj jasni, naj navedmo gotovo nepristransko in avtoritativno konstatacijo prof. dr. Grünfelda:

„V Splošni zvezi (Allgemeiner Verband) je obstajala podorganizacija konsumnih društev, ki je prihajala vedno bolj pod vpliv socialnodemokratskih voditeljev; in če tudi tem nikakor ni šlo za to, da bi zvezo razbili, vendar so bili vedno bolj nosilci programa, ki bi ga danes lahko imenovali združni socializem. Ker je, kakor že rečeno, ostalo članstvo Splošne zveze postajalo bolj in bolj srednjestanovsko ter je bilo zapadlo splošni bojazni pred socializmom (zakon o socialistih je bil ukinjen šele l. 1890.), zato so se pojavljale poslej vedno razprtije, ki so bile včasih zelo ostre; voditelji zveze (Crüger) so bili konsumnim društvom sicer naklonjeni, nikakor pa ne najmanjši usmerjenosti k socializmu in so se bali za enotnost zveze. Tako je moralo priti do preloma“.\*

Duševni vodja nove „Centralne zveze nemških konsumnih društev“ je bil **Henrik Kaufmann**, ki je urejeval istočasno zvezino glasilo „Obzornik za konsumno združništvo“ (Konsumgenossenschaftliche Rundschau). Zveza je lepo napredovala. Delavstvo, ki preje ni kazalo posebnega navdušenja za združni pokret, je pristopalo tako rekoč v strnjjenih množicah v konsumna društva. Socialnodemokratska stranka je tudi opustila svoje prvotno odklonilno stališče in skušala v zvezi pridobiti vpliv. Vendar je zveza ohranila svojo samostojnost in skušala ostati strankarsko politično nevtralna.

Pravi teoretik nemškega konsumnega združništva, organiziranega v „Centralni zvezi nemških konsumnih društev“, pa je bil profesor **Franc Staudinger** (umrl 12. nov. 1921 v Darmstadtu).

F. Staudinger si je pridobil že zgodaj sloves kot vzgojitelj in filozof, z združništvom se je začel pečati šele v pozni starosti. Svoje misli o združništvu je priobčeval v „Obzorniku za konsumno združništvo“, mimo tega pa je napisal o združništvu več del, izmed katerih so najvažnejša: „Konsumgenossenschaft“ in „Soziale Wegnotwendigkeiten“. Glavno njegovo delo je „Politik“, v katerem obravnava kulturne temelje politike in ki v posebnem poglavju obravnava idejo združništva.

Staudingerjevo stališče, ki ga zavzema do združnega pokreta, je izredno značilno, saj je, če ga poglobljeno pogledamo, v ostrem nasprotju s teorijo Marxa o razrednem boju, in to vzlic temu, da se je

\* Prof. dr. Grünfeld und dr. Hildebrand, Genossenschaftswesen, str. 38.

Staudinger prizadeval spraviti to teorijo v sklad z novokantovsko filozofijo kot idejno podlago na prvi, in z idejo potrošnega združništva na drugi strani. Staudinger je mnenja, da razredni boj v bistvu ni več boj delavstva proti kapitalistu. Delavci in trusti — kakor se to na prvi videz zdi neverjetno — imajo skupne interese: visoke cene proizvodnje. Kakor hočejo producenti-kapitalisti svoje izdelke, tako hočejo delavci svojo delovno moč kar najdražje prodajati. Tudi konsumne zadruge niso razredne organizacije, niti nimajo namena voditi boj s kapitalističnimi podjetji, nego je to samo konkurenčni boj, kakor ga vidimo med ostalimi zasebnimi podjetji.

Kar se tiče Marxove teorije o večvrednosti, jo Staudinger samo v načelu sprejema; hodi pa tu svoja pota. Priznava, da izvira večvrednost iz dela, vendar se ta večvrednost v kapitalističnem sistemu ustvarja šele v trenutku prodaje. Staudinger poudarja nadalje, da so vrinjeni med producentom in konsumentom posredniki: mešetarji, bankirji, veliki in mali trgovci. „V žepu vsakega izmed njih ostaja večvrednost, ki jo ustvarja sicer delavec, toda ne v trenutku, ko izdeluje dobrine, temveč takrat, ko jih kupuje“. Staudinger s te osnove pravilno zaključuje, da delavec samega sebe izkorišča, ko nakupuje izdelane dobrine pri grosistu s posredovanjem malih trgovcev. Kupec-konsument vnovčuje torej večvrednost, deli dobičke, posredno torej namešča in odpušča delavce. „Vnovčevanje vrednosti je tedaj stvar kupcev, ne delavcev. Samo kupec dobavlja kapitalistu po svoji kupni moči realizirane (vnovčene) vrednosti in večvrednosti, kupec jih razdeljuje med kapitaliste; kajti bogati samo ta, ki ima mnogo odjemalcev, medtem ko ostaja drugi z malim številom odjemalcev siromašen in propade. Kupec razdeljuje delavce na delavnice in tovarne, ker mora kapitalizem nameščati ali odpuščati delavce, kakor mu pač konsumenti nudijo možnost prodaje ali pa ne. Delavec kot tak nima niti najmanjšega vpliva na prodajo blaga in ga tudi ne more imeti, ker je delo pač samo sredstvo, ni pa samo sebi namen. Delavec lahko samo to proizvaja, kar ljudje zahtevajo, kar je potrebno, kar rabimo“.\*

Če je torej kapitalistični dobiček odvisen od pridobivanja dobrin po konsumentih, bi bilo treba, če hočemo odpraviti kapitalistični sistem, odpraviti najprej izplačevanje večvrednosti. To pa je izvedljivo samo s pomočjo konsumnih zadrug.

Pogoj za uspešno delovanje konsumnih zadrug je njihova politična nevtralnost. Da lahko vršijo svojo gospodarsko funkcijo, morajo skrbeti za čim večji rezervni sklad.

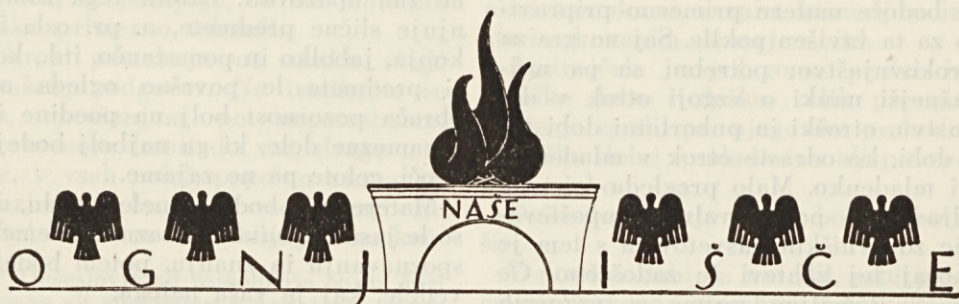
\* Totomianz, Osnove združništva.

Staudinger pripisuje konsumnemu združništvu vseobči pomen. Smatra, da je le ono sposobno preobraziti gospodarsko in npravno sedanjo človeško družbo. Svoje gospodarsko delovanje mora združništvo razširiti na vsa področja gospodarskega udejstvovanja. Med drugim predlaga ustanovitev osrednje banke za nakup zemljišč, ki bi jih prodajala konsumnim, denarnim in stavbnim zadrugam za zgradbo kolonij z malimi hišicami in vrtički (Gartenstädte).

Čeprav Staudinger postavlja konsumno združništvo nekako v ospredje, vendar priznava važnost tudi ostalim združnim oblikam. Pogreša pa med združnimi organizacijami tesnejše medsebojne povezanosti. Ker imajo vse združne oblike končno le isti cilj, bi med njimi ne smelo priti nikdar do upravičenih sporov. Krivda, da še ni mogoče doseči vzajemnega sodelovanja raznih zadrug, leži v poglavitno v nevednosti ljudstva glede na gospodarska in npravstvena vprašanja; dalje v odvisnosti velikega dela prebivalstva od podjetij in naprav, ki načeloma delujejo proti ideji združništva. Staudinger epozarja tudi na sebičnost konsumentov, ki niso sposobni ločiti trenutne osebne in trajne splošne koristi; zato je zlasti proti visokim dividendam in svetuje, naj se prebitki nalagajo le v rezervne sklade.

Staudingerjevo pojmovanje združnega pokreta in njegovih nalog je strogo stvarno in mu je težko nasprotovati, zato je imelo njegovo delo velik vpliv na sodobni razvoj nemškega združništva.

L. B.



## *Dom in družina*

Klinar - Tičar Sonja:

### **Puberteta**

I.

**Priprava otroka za pubertetno dobo.**

Dva človeka: mož in žena, ki sta z božjo pomočjo ustvaritelja novega bitja, se morata zavedati vse odgo-

vornosti, ki jo sprejmeta nase za novega zemljana.

Mati je naša prva vzgojiteljica. Njen materinski nagon najbolj zanesljivo kaže pravo pot, ki jo mora ubrati pri vzgoji. Mnoge matere ne ustrezajo svojemu vzvišenemu namenu. Ne zavedajo se, da pri nobenem opravilu ni uspeh tako odvisen od osebe, ki posel opravlja, kakor v vzgoji. Mati vzgaja sicer tudi z bese-

do in dejanjem, a najbolj učinkovito sredstvo je zgled. Prevelika materina ljubezen do otroka pa lahko kvarno vpliva.

Tudi oče, oprt na svoj ugled kot roditelj in hranitelj, določuje vzgoji smer. Otrok se trudi, da ugaja očetu volji, in živi tako, kakor zahteva rodbine dobro ime.

V vzgoji je predvsem potrebno, da oseba, ki vzgaja, kaže vsa tista svojstva in lastnosti, in le taka svojstva in lastnosti, ki jih hoče privzgojiti otroku. Najhujše zlo je nedoslednost v vzgoji.

Nikoli pa ne smejo roditelji pozabiti, da je smoter vse vzgoje, priprava na samovzgojo. Blagor staršem, ki znajo otroka tako osamosvojiti, da po lastnem nagibu stori vselej le to, kar se ujema z naravnimi zakoni! Čvrsta volja, srčna dobrot, preudarnost in samozavest je otrokom najlepša dedščina, ki jo zmorejo tudi revni roditelji.

Ker je vzgoja otrok najtežje in najbolj odgovorno opravilo pred Bogom in ljudmi, zato je dobro, da se že bodoče matere primerno pripravijo za ta vzvišen poklic. Saj ne gre za strokovnjaštvo; potrebni so pa najvažnejši nauki o vzgoji otrok v detinstvu, otroški in pubertetni dobi ter v dobi, ko odraste otrok v mladeniča ali mladenko. Malo pregleda v razne zdravniške posvetovalnice, upoštevanje zdravniških nasvetov in s tem je skoraj tej zahtevi že zadoščeno. Če ve še temeljne pojme v vzgojnih smotrih, vzgojnih sredstvih in uporabi, pa bo kar zadostovalo.

\*

V začetku življenjske dobe vzbujajo vnanji svet v detetu nerazločljivo in neurejeno skupino občutov. Ne zna jih med seboj razločevati in ne ve, kaj mu kažejo. Ne obrača niti oči proti luči in ne glave proti glasu, itd. Šele polagoma začne tudi predmete same ločiti po dojmih, ki so prikladni

vidu in sluhu; uči se „gledati“ in „slušati“.

Kadar se prime otrokov pogled prvič blestečega predmeta, recimo: steklene kroglice, svetlikajočega se gumba, ali kadar otrok prvič obrne glavo v smer, od katere prihaja zvok, zasluti lahko mati, da je tudi spoznal vnanji predmet, ki mu ga kaže občut. Predmet je torej spoznal, to je torej najvažnejši moment v prvih tednih otrokovega življenja, kajti začel je spoznavati svet.

V začetku otrok nima pojma o telesnosti in razdalji predmetov, ne razlikuje posameznih delov sestavljenih predmetov, ne razlikuje vrst glasov in zvokov, to vse se polagoma razvija, ko se uči gledati in slušati. Čim česče se pa zaznatki ponavljajo, tem bolj se tudi jasne.

Kmalu vidimo otroka, kako se bliža predmetom, ki jih otipava in prijemlje, daje v usta in na ta način dopolnjuje svoje znanje v vnanjem svetu. Dolgo časa mine, do se zave, da so usta, roke, noge itd. deli njegovega telesa. Sploh slabo opazuje, to pa zato, ker ne zna opazovati. Zaradi tega zamenjuje slične predmete, n. pr. osla in konja, jabolko in pomarančo, itd., ker si predmete le površno ogleda ali obrača pozornost bolj na poedine in posamezne dele, ki ga najbolj bodejo v oči, celote pa ne zajame.

Matere, ako bodete imele v vidu, da so le jasni in natančni zaznatki temelj spoznavanju in znanju, potem bodete vedele, kaj je vaša naloga.

Vežbajte že zarana čute otrok vsestransko, spretno in zanesljivo; ako tega ne morete vršiti doma iz katerega koli vzroka, dajte svoje ljubljence v otroške vrtce. Tako si bodo dopolnjevali zaznatke in s tem tudi svoje znanje in ko bodo vstopili v šolo, bo podlaga za nadaljnji razvoj ugodnejša.

Detinski dobi sledi otroška doba, ki traja nekako od 7. do 12. leta. V tej dobi, ki bi jo lahko imenovali



tudi šolsko dobo, si otrok polagoma spopolnjuje pojme, veže jih v dejstva, njegova čustva se jasniijo, volja postaja izrazitejša,\* skratka, vsi doživljaji se vedno bolj razvijajo in oblikujejo. S pričetkom šolske vzgoje pa seveda ne sme prenehati domača vzgoja. Starši, v prvi vrsti matere, morajo otroku z besedo in zgledom bistriti njegov razum in kovati njegov značaj. Zelo važno je že v detinski dobi, da mati bodri otrokovo domiselnost. To otroku v šolski dobi mnogo koristi.

Kako srečna je mati, ko učitelj pohvali njenega Andrejčka, rekoč:

„Vaš sinček, draga gospa, je eden izmed najbolj domiselnih otrok v razredu.“

Andrejkova mati pa se v odgovor samo nasmehne. Spomni se na tihe večere, ko je Andrejček že napol spal, pa ji še vedno prigovarjal: „Še kako lepo povest, mama!“ Pravljice, pripovedke, povesti povedejo otroka v čisto nov svet, ki je mnogo lepši od istenitega. Vendar se pravilnost otrokovega pojmovanja in ocenjevanja pri tem spopolnjuje, če mu mati dogodne primereno tolmači.

Otrok potrebuje na vsako svoje vprašanje odgovor. Ne izmikajte se tem vprašanjem po nepotrebem! Otrok mora imeti do vas, drage matere, v vseh rečeh popolno zaupanje. Uverjen naj bo, da vi vse in najboljše veste! Potem se v nadaljnji tako koč-

\* Dušeslovje ali psihologija pozna štiri osnovne ali elementarne doživljaje: predstave, misli, čustva in voljo. Predmete si lahko samo pasivno predstavljamo, o njih pa lahko tudi nekaj mislimo, spričo njih čustvujemo, po njih hrepenimo (ali jih zavračamo). Ti doživljaji so v medsebojnem zakonitem odnosu, in sicer tako, da višjeredni doživljaj zahteva, da sploh lahko nastopi, neposredno nižjeredne doživljaje. N. pr.: Nekaj lahko hočem ali zavračam, če spričo dotičnega „nekaj“ čustvujem (ljubezen - sovraštvo, lepoto - grdobo, dobro - slabo, prijetno - neprijetno itd.); prav tako zahteva čustvovanje istočasno mišljenje, mišljenje pa predstavljanje. — Op. uredn.

ljivi pubertetni dobi ne bo zakrknil vase ali iskal pokvarjene družbe, temveč se bo vam veliko laže zaupal.

## II. Pubertetna doba.

Poglejmo, kaj je postalo iz našega Andrejčka!

Iz otroške domišljije se je počasi prebujal v realno življenje. Na svoj način je pričel gledati svet. Delo in zabava, ki sta bila prej združena, ju je sedaj ločil. Popreje se je kot majhen deček igral s svinčenimi vojaki, kasneje se je v bojnih igrah sam vojskoval in v tekmi s tovariši meril svoje moči. Lesenega konja, ki ga je imel nad vse rad, bi rad zamenjal s pravim; po mlakužah ni več njegovih papirnatih barčic, ampak loti se in napravi pravi splav. Pravljič ne poslušaja več tako rad; ljubi povesti z junaki, ki premagujejo resnične ovire življenja z lastnimi močmi. Pod njegovim vzglavjem v postelji, pa tudi v šolski torbi dobiva mati povesti Karla Maya, razne indijske zgodbe in detektivske romane. V predalih so polne škatle in škatlice z metulji, poštnimi znamkami, raznim kamenjem in starim kovanjem denarjem, itd.

Andrejček je polagoma prešel iz otroške dobe v deško, velik prevrat pa se je zgodil pri njegovem prehodu iz deške dobe v mladostno ali pubertetno dobo.

Duševno obzorje se mu bolj in bolj širi.

V otroški dobi je naredil, sebi primerno, mnogo junaških del, kakor: jezil je svoje učitelje; svojim šolskim tovarišicam je dajal „lepa imena“; pri mizi, če je le mogel, je izmaknil stol, ravno kadar se je hote kdo vsteti; kdor mu je le prišel pod roke, mu je bil dobrodošel, da ga je zbadal in dražil, in še marsikaj bi lahko naštetla.

Nekega dne pa, kot odrezano, je opustil vsa svoja takšna junaška dejanja in začel je v vsem posnemati odrasle. Zardeval je za vsako malenkost do ušes in prav globoko je bil

užaljen, ako si je kdo dovolil kakšno pripombo na njegov račun.

Iz Andrejčka se je prekrstil v Andro in ko je šel h krojaču, da mu zmeri novo obleko, je stopal kakor kakšen gospod in kroj obleke je bil po zadnji modi. In frizura? Vsak dan brezhibna, lasje počesani danes na prečko, jutri na čelo, vedno drugače. Vmes pa je bil dostikrat nemiren in nevesel. Njegovo dozorevanje je izčrpalo telesno moč, pojavila se je utrujenost in slabokrvnost. Postal je zelo občutljiv, sam pa osoren do odraslih in do svoje okolice.

V tej dobi mladega kipenja je Andro najmanj samega sebe razumel. Silni navali prebujajoče se duševnosti so ga metali sem in tja.

V tem stanju vsak pubertetnik ničesar bolj ne zaželi, nego razumevajočega človeka. Ničesar pa tudi bolj mladostnika ne potlači, kakor uničujoča obsodba odraslega. Napačna beseda stre mlade peruti dostikrat za vedno.

Andrej pa je imel v svoji materi razumevajočega človeka in pomagala mu je, da je iz tisočobraznih duševnih predstav in stremljenj izmotal pravi obraz.

Pubertetna doba je doba, ko prehaja deček v mladeniča, deklica pa v mladenko. Ta doba traja nekako od 12. do 17. leta; lahko pa se začne in neha tudi kako leto pozneje. Prehod v mladeniško dobo je v ozki zvezi s spolnim dozorevanjem. Ta razvoj, ki je telesnega (fiziološkega značaja), ima odločilen vpliv na duševni razvoj pubertetnika. V otroški dobi je prava osebnost človeka še zavita v kopreno, v pubertetni dobi pa prodre včasih z elementarno silo na dan, z vsemi vrtilinami in vsemi slabosti. Razum se vzpenja, čustva in strasti se stopnjujejo, volja se hoče uveljavljati. Vse duševno življenje pretresajo često težke krize, ki s svoje strani vplivajo tudi na telo. Vse to mora, oziroma bi moral vedeti vsak, ki mu je poverjena vzgoja mla-

dine, v prvi vrsti seveda starši sami. Koliko krivičnih sodb na račun dozorevajočega mladega človeka, koliko razočaranj bi bilo prihranjenih, če bi bilo s strani vzgojiteljev v tem pogledu več razumevanja!

Mladostnik se rad zapira odraslim, ne zaupa niti najbližnjim osebam; široko pa odpira srce osebi, ki ji zaupa. Ako pa nima nikogar, da bi ga razumel, kar se najčešče dogaja, tedaj odbija največkrat z divjanjem in uporom svoj notranji nemir. Odtod tudi njegovo surovo obnašanje, ako ni primernega razumevanja odraslih.

V pubertetni dobi doživlja vsak mladostnik spoznanje lastnega „jaza“. V začetku stoji pred tem odkritjem kakor pred kakšno zagonetko. Raztolmačiti svoj jaz mu je težko, ker je tisoč in tisoč mogočnosti v njem, kakor: moč in slabost, veselje in žalost, energija, lenoba, navdušenost za Boga in brezbožnost, ideal in podlost, itd. Zaradi vsega tega mučni boj v njegovi notranjosti, ker ne ve, katero izmed teh vrednot bo zmagala. Iz vseh prebujajočih se duševnih smeri v mladostnikovi duši pa počasi prevladujejo tiste, ki bodo izrezale njegovo mladostno sliko.

Ko doživi lastni jaz, pa doživi obenem dostikrat še drugo: ljudje namreč, predvsem starši, ki so bili pubertetniku najbližji, se mu globoko odtujijo; do njih čuti nekako jezo, posebno takrat, ko je izvedel o resničnem svojem nastanku. Jezi se nad tistimi, ki so krivi njegovega življenja in dostikrat se sprašuje zakaj je sploh na svetu. Ta borba v njegovi duši se lahko stopnjuje do viška, to je do obupa, v katerem napravi vsemu konec s tem, da si konča življenje. Hvala Bogu, da pri večini pubertetnikov nista ta razvoj in spoznanje tako kritična. Mnogi si dajo duška v drugih oblikah: n. pr.: v pisanju pisem dragim osebam, iskanju novih prijateljev, izlivanju čustev v dnevnike ali pesmice itd.

Vedno bolj postaja pubertetnik samostojen, zaradi tega beži od sedanje okolice, ki mu noče priznati samostojnosti, išče nov svet. Prireja izlete v prosto naravo, mahne na razna potovanja, združuje se s somišljeniki v mladinske organizacije, itd. Vse to je velike vzgojne vrednosti, v vsem tem najde pubertetnik samega sebe.

Polagoma prehaja v družbo. Čim hitreje se zaveda svojega jaza in razločnosti od sveta, tem močneje raste v njegovi duši življenjski ideal. Podoba za svoj ideal vzame iz okolice. Ideal mu je učitelj, ali sosedova Tončka ali kdo drug. Ti ideali pa počasi izginevajo v pozabo, pubertetnik postaja vedno bolj in bolj samostojen, začne nja vstvarjati sam, gradi lastni svetovni nazor, presojači začne kritično družbo, itd.

Počasi je to izvršeno, in počasi je prešel pubertetnik v zrelo dobo, — dozorel je v moža.

### Ljubosumje.

Nesreča, doživeti ljubosumje, doleti skoro slehernega človeka, nekatere prej, druge pozneje. Strah, da bi ne izgubili ljubljenega človeka, ali pa nekakšen ponos, da bi ne bili zapostavljeni, nam greni življenje, kar privede dostikrat do največjih tragedij. Ljubsumje postane vsekakor nekakšno bolezensko stanje. Človek s slabimi živci si neprimerno več domišlja, kakor zdrav človek; če pa človek ne prestando misli samo eno in isto stvar, postane bolan, in se misli, ki ga muči, sploh ne more več iznebiti. Mladi ljudje, pri katerih je čustvo močneje od razuma, si vzamejo ob takih prilikah celo življenje. Starejši ljudje tega ne morejo več razumeti in se jim zdi neumno, da mladi ljudje polagajo tako važnost na te minljive zadeve.

Večja mera tega nesrečnega čustva je pač odmerjena ženi. Mož živi zunaj, je več v družbi, ni navezan samo na družbo žene in rodbine, medtem ko je žena, posebno potem, ko pridejo

otroci, takorekoč odrezana od ljudi, zanjo je njen mož edina družba, s katerim se lahko pogovori o zunanjem svetu, o otrocih in domu. Zato visi žena bolj na možu kakor on na njej, ki srečuje nove obraze zjutraj, opoldne in zvečer. Tudi je mož že po naravi drugačen kakor žena. Vsako dekle ali žena si želi enega samega prijatelja, ki bi jo imel rad vse življenje. Mož takih velikih želja nima, pač pa ima dosti majhnih...

Vsaka zakonska žena, ki jo doleti taka „mala nesreča“, da ji mož daje povod za ljubosumje, bi se morala tolažiti z zavestjo, da takih lepih dni, kakor jih je ona, ne bo nikoli več nobena druga doživela z njenim možem. Kar je bilo v možu najboljšega in najlepšega, je dobila ona v srečnih dneh njune ljubezni. Nikoli več si mož tako strastno ne zaželi poročiti kako žensko kakor takrat, ko je poročil njo. Nikoli več pozneje on ne vidi v ženski tistega ideala, kakor ga je videl v njej. Ob darovih, ki jih je poklanjal svoji nevsti ali ženi, je on prav tako užival kakor ona. Če mož pozneje poklanja darove kaki drugi ženski, jih ne poklanja iz ljubezni, ampak zato, ker se morda tako spodobi, ker se ji hoče prikupiti ali ker je bila izražena želja ali zahteva po njih.

V splošnem vidimo me ženske vse preveč moževih prestopkov. Če se on le kje kateri malo posmeje, malo več pomeni, ali jo pospremi domov, pa smo že vse nesrečne, da so nam druge vzele moža. Vsak zakonski mož nosi kljub morebitnemu svojemu prestopku v svojem srcu še vedno spoštovanje in ljubezen do svoje žene, čeprav tega vsak dan posebej ne dokazuje. V eventuelni svoji novi ljubezni pa tudi on ne more biti srečen.

V mnogih primerih žene res veliko trpe zaradi moževih prestopkov. Toda take žene so trpele pri možu tudi prej, ko jim je bil zvest. Neznačajen in surov mož, ki doma pretepa, preklinja

in odteguje sredstva, pa sploh ni vreden, da za njim žalujemo!

Mnogo dobrih zakonov se razdere ne zaradi prestopkov, temveč zaradi nastopov, ki sledijo takim odkritjem. Ne da bi počakali in se uverili, koliko je resnice in kakšen vpliv bi moglo to imeti na naše bodoče skupno življenje, izbruhnejo ob prvi priliki, da je groza! Na stopnjo najbolj primitivnega človeka se ponižamo. Toliko ponižanja in prostaškosti ne prinese noben spor, kakor spor zaradi ljubosumja.

Pametna žena, ki se zna količkaj obvladati, ne bo delala možu scen, pa če je še tako prepričana o moževi krivdi. Vsak tak nastop bo moža še bolj odvrnil od nje. In če je ženi res do moža, tedaj ga ne sme žaliti in poniževati, ker jo bo potem res zasovražil. V mnogih primerih se mož prav za prav zave svojega novega prijateljstva šele potem, ko mu žena napove desetkrat več kakor je res! V novi ljubezni moža zakon toliko časa ne ovira, dokler mu žena tega sama ne da občutiti. Šele po njenih izbruhih si mož zaželi, da bi bil prost. Zaželi tja, kjer je toplo sprejet.

Ljubezen si je mogoče pridobiti samo z ljubeznijo, nikoli pa ne s silo, očitki, grobstvo, poniževanjem itd. Ko nas dolete take nesreče, stisnimo zobe in počakajmo! Saj je znano, da se vsak poročeni mož končno le povrne k svoji ženi, ako žena ni ukrenila vsega, da bi mu to preprečila.

Megličeva.

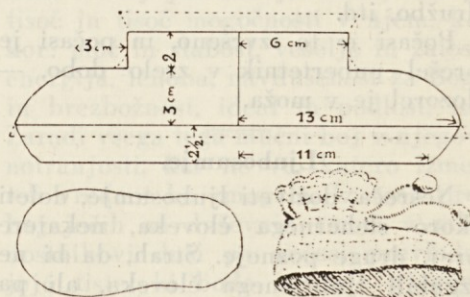
### Prošnja našim čitateljicam.

Neka naša čitateljica iz vrst članstva, nas je naprosila, da bi ji poslali, oziroma priobčili v našem listu kako pesmico-uspavanko. Ker je med našimi članicami gotovo več takih mamic, posebno mladih, naprošam prav lepo naše članice, da bi nam poslale svoje pesmice-uspavanke, ki jih ali so jih prepcevale svojim otrokom. Razveselili

se bomo vsake pesmice, novodobne, starodavne, ki so jih prepevale naše prababice, pa do pesmic, ki so jih ljubeče mamice v svoji veliki ljubezni do otroka same zložile. Poslane pesmice bomo priobčili v prihodnji številki „Zadrugarja“, zato prosimo, da nam jih pošljete najkasneje do 5. januarja na naslov: Uredništvo „Zadrugarja“, Ljubljana, cesta Soške divizije 15.

### Topli čevljički za naše male.

Če jih pletemo iz volne, nasujemo za leto starega otroka ca 70 petelj. Na koncu vsake vrste dopletemo po eno petljo tako dolgo, dokler nimamo približno 2½ cm višine. Sedaj spremenimo vzorec pletenja, da imamo vrhnji



del drugačen kakor podplatek, in zanzanjamo koncem vsake vrste po eno petljo do višine približno 3—3½ cm. Tedaj zanzanjamo na obeh straneh, kakor vidite na sliki, 3 cm dolžine ali pribl. 9 zanj, ostale petlje pa pletemo naprej v višino, kakor se nam zdi potrebno, da imamo visok čevljiček. Ob robu napravimo s kvačko male čipke ali kak drugačen okrasek. V členku prepletemo tanko vrstico, da čevljiček, ki je tam ohlapen, stisnemo po potrebi. Ko smo čevljiček dopletli, ga sešijemo. Šiv teče skozi sredino podplatka, pa do vrha čevljička spredaj. Če jih delamo za večjega otroka, morda iz blaga, tedaj pustimo spredaj nekoliko odprto, naredimo male luknjice in vpletemo vrstico, da čevljičke stisnemo.

Take čoveljčke lahko naredimo iz volne, blaga, pavole, če pa vsega tega nimamo, si pa lahko pomagamo s tankimi trakovi, ki smo jih dobili iz mehke bombažaste nogavice, ki smo jo zrezali na okroglo, tako da je cela nogavica en sam trak. Take copatke potem kvačkamo, ako nimamo debelih igel. Če delamo copatke iz blaga, jih moramo ukrojiti nekoliko drugače, tako, kakor kaže slika v pikčasti črti. Blago se namreč ne vda tako kakor volna, zato moramo kote zaokrožiti. Za malega otročička jih lahko urežemo v celem, za odraslega otroka pa raje všijemo podplatek. Podplatek všiti je zelo enostavna zadeva. Prišijemo ga ali skupaj z vrhnjim delom in potem zanzanjamo gosto ali obšijemo s trakcem, ali pa vrhnji del spodaj zapognemo in prišijemo nanj podplatek z ometico. Najprimernejši so podplatki iz klobučevine. Dva ali tri kose sešijemo skupaj. Tudi pri volnenih čoveljčkih je treba vložiti podplatke. Naredimo jih tako, da gosto sešijemo večkratno blago. Podplatek z lahkimi vbodi pritrdimo v čoveljček.

V zimskem času, pa sploh v hladnih dneh, ne more biti nobeno dete brez toplega obuvalčka. Neka kmetska žena s prvim otrokom je skoro jokala, ko je tožila, kakor mrzle nogice ima njen otrok, kako rada bi mu naredila čoveljčke za ponoči, pa jih ne zna. Ko je potem take čoveljčke dobila, jih je za svoje otroke poslej sama pletla in pokazala še vsem drugim ženam v vasi, kako se pletejo. Če gledamo take čoveljčke v modnih listih, se nam zdi, da so pleteni tako, kakor bi jih mi nikoli ne mogli. V resnici pa je vse zelo preprosto.

Meg. ✓

## ***Iz kuhinje***

Riž.

Italija pridelala letno devet milijonov stotov riža. Riž pridelujejo na 25.000 plantažah, ki obsegajo 150 tisoč hek-

tarjev zemlje v 27 pokrajinah Zgornje Italije. Reka Po, ki je bogata z rudninskimi solmi, namaka ta polja. Plantaže preživljajo več kot pol milijona delavcev. V Italiji je sedem sto luščilnic riža. Italijanski riž je hranilno več vreden kakor inozemski, ker vsebuje 73% beljakovin, dočim vsebuje tuji riž samo 65%.

Riž spada med najhranilnejše žitne izdelke in je zelo priljubljena jed na mizi bogatega in revnega človeka. Riž vsebuje železo, kalcij, magnezijo, ki vpliva blagodejno na prenapete živce, škrob, olje in sladkor, pa vitamin B in E. Riž je hitro prebavljiv in je zato čistilne vrednosti. Otroci in bolniki ga uživajo posebno radi, ker jim ne obtežuje želodca.

Nekaj za nas primernih kuharskih navodil za pripravo riža:

*Sladko zelje z rižem.*

V mesni ali kaki drugačni juhi kuhamo riž in ko je kuhan na polovico, mu dodamo drobno zrezanega sladkega belega zelja. Ko je to kuhano, zabelimo z maslom ali pa samo potresemo s sirom-parmezanom.

*Riž s fižolom ali lečo.*

Na mešanici olja ali masla prepražimo sesekljano čebulo, narezano zeleno ter košček svinjskega mesa, zrezanega na tanke rezance. Ko je vse to svetlo rumeno oprazeno, dodamo fižola ali leče, ki smo jo bili namočili prejšnji večer, zalijemo z vodo ali juho in pristavimo na majhen ogenj. Čez nekaj časa dodamo 4 pesti opranega riža, solimo po okusu, na mizi pa potresemo minestro še s sirom.

*Kmetska riževa juha.*

Na olju pražimo na drobne kocke zrezano korenje, repo, zeleno in por in zalijemo z mesno juho ali paradižnikovo vodo. Posebej kuhamo v slani vodi 4 pesti riža in ko je kuhan, ga odcedimo, polijemo z mrzlo vodo in stresemo v kozico k zelenjavi. Kuhani juhi dodamo za oreh masla.

### Riževi valjanci.

V vrelo slano vodo zakuhamo riž in ko je kuhan, ga odstavimo, da se ohladi, ohlajenemu pa dodamo 2 vtepeni jajci, nekoliko kruhovih drobtin in toliko moke, da naredimo zmes, iz katere lahko izoblikujemo valjance, ki jih osušimo tako, da jih povaljamo v moki ali drobtinical.

Preden jih postrežemo, jih vtaknemo za nekaj minut v vrelo vodo, odcedimo, potresemo s sladkorjem, makom, zmletimi orehi ali lešniki, ali pa jih samo zabelimo s surovim maslom in potresemo s sirom.

### Rižota s krompirjem.

Na mešanici olja in surovega masla zarumenimo drobno zrezano čebulo, potem pa dodamo pol kg olupljenega in na drobne kocke zrezanega krompirja in dobro mešamo z leseno žlico, da se tudi krompir nekoliko oprži, nato pa dodamo precej veliko skodelico vroče vode, pa veliko žlico paradižnikove mezge ali pa pol kg svežih in zrezanih paradižnikov, ki smo jih olupili in jim odstranili seme. Po okusu osolimo in popopramo ter večkrat premešamo. Ko je krompir skoro kuhan, ga zalijemo s kostno juho ali juho, v kateri smo raztopili eno mesno kocko, dodamo 6 dkg riža (za 6 oseb) in mešamo v presledkih, dokler riž ni kuhan. Kuhani rižoti dodamo še košček masla in potresemo s sirom.

### Rižota s polenovko.

Na olju opravimo drobno zrezano čebulo in dodamo polenovko, ki smo jo bili že prejšnji večer namočili, jo očistimo in zrežemo na koščke ter pustimo, da se polenovka nekoliko oprži, potem pa dodamo paradižnikove mezge ali svežih paradižnikov ter drobno sesekljanega peteršilja. Posebej smo skuhali v slani vodi riž, ga odcedili, polili z mrzlo vodo, spet odcedili, dejali na krožnik in politi s pripravljeno polenovko.

### Riž v kozici.

V malo olja in slanine opravimo 20 dkg riža, zalijemo nekoliko z vodo

in ga skuhamo na  $\frac{3}{4}$ . V drugi kozici damo na dno tenko plast tega riža, nato pa drobno zrezane ostanke kakršnega koli mesa, na vrh pa ves riž, ki nam je še ostal. Riž zalijemo s pretlačenimi kuhanimi paradižniki ali razredčeno mezgo, pokrijemo in pečemo še nekaj časa pokrito v pečici.

### Riževa voda.

V litru vode kuhamo 1 dkg riža, dokler ni razkuhan. Kuhanega pretlačimo skozi krpo in skrbimo, da iztisnemo iz njega ves sok. Pravilno oslajena riževa voda nam da dobro pijačo, hranilno in ublažljivo v primeru driske ali vnetju prebavnih organov.

M.

### Kako kuhamo rdeči krompir.

Gospodinje se splošno pritožujejo, da se rdeči krompir močno razkuha. Temu pa odpomoremo, če ga kuhamo v sopari. Ker v naših trgovinah ni dobiti vložka za kuhanje v sopari, si ga



dajmo narediti pri kleparju, in sicer iz pločevine, ki ne rjavi. Vložek naj bo nekoliko manjši od lonca in precej na gosto preluknjan, da uhaja čim več sopare. Najprimernejše so luknjice s premerom 1 cm. V sredi vložka je obroček za prijemanje. Na obodu so pritrjene tri približno  $5\frac{1}{2}$  cm visoke noge.

Vložek postavimo v lonec in nalijmo do višine nog vrele vodo. Na vložek dajmo krompir in ga dobro pokrijmo. Čez dobre pol ure bomo videli, kako okusen je v sopari skuhan krompir. Posebno dober je za krompirjeve jedi, n. pr. krompirjeve cmoke, ki so iz takega krompirja mnogo bolj rahli. Kar imamo stroškov za vložek, si prihranimo na krompirju, ki se v sopari prav nič ne razkuha.

# Gospodarstvo

## Kako pravilno kurimo?

Še važnejše kot vprašanje kako naj kurimo, je vprašanje kje naj kurimo. Preden pa o tem kaj več spregovorimo, naj povemo nekaj o toplotnih svojstvih prostorov, ki jih je treba ogrevati.

Toplota je oblika energije, ki jo nahajamo več ali manj v vsakem telesu, ki ni ohlajeno do absolutne negativne toplotne točke, t. j. do  $-273^{\circ}\text{C}$ . Čim več toplote je v kakem telesu, tem večjo temperaturo ima. Če se dva telesa z razno temperaturo dotikata, prehaja toplota iz telesa, ki ima večjo temperaturo, v telo z manjšo temperaturo, dokler se temperatura v obeh telesih popolnoma ne izravna. To se tudi zgodi, če odpremo vrata, ki ločijo mrzel prostor od zakurjenega: tedaj se v zgornji višini vrat začne pretakati topel zrak v mrzlo sobo, iz te pa v spodnji višini mrzel zrak v toplo sobo. Toda tudi, če vrata zapremo, se pretok toplote ne konča popolnoma. Zakaj ni samo zrak prevodnik toplote, temveč tudi druga telesa, nekatera manj, druga več. Iz zakurjene sobe uhaja toplota tudi skozi zid, les in steklo. Najbolj se toplota odvaja skozi steklo, zato okna toploto takorekoč najbolj žrò. Temu ne odpomagamo dovolj, če okna ob okvirju opremimo z tesnili (klobučevino, volno etc.); več nam koristijo dvojna okna. Zakaj zrak, ki se nahaja med obema oknom, se ne more prosto pretakati in je slab prevodnik toplote.

Ne samo zunanje, tudi notranje stene, ki ločijo zakurjen in mrzel prostor, odvajajo iz prvega toploto. Preden se odločimo, kateri prostor bodedo pozimi kurili, moramo upoštevati njegovo prostornino in lego ter kakovost zunanjih in sosednjih sten. Sobe med dvema zunanjima stenama, prostori ob svetlobnih jaških ali ob

prostih prehodih (hodnikih etc.) bodo toploto slabo držale. Najboljše so sobe ob kuhinji, kopalnici, ob predsobah in nad prostori, ki so tudi kurjeni. S čim več stenami meji zakurjena soba na druge prostore z enako temperaturo, tem manj toplote bo šlo v izgubo. Priporočljivo je, da se stanovalci v istem poslopju z več nadstropji pred pričetkom zimske periode med seboj sporazumejo, da bodo kurili sobe, ki se nahajajo druga nad drugo.

Mnogi imajo navado, da zračijo spalne sobe kar od jutra do večera; v sosednji sobi pa cel dan kurijo. Če bi vedeli, koliko toplote kurjena soba s tem izgubi, oziroma koliko kuriva več porabijo, bi to razvado takoj opustili. Spalnice je treba seveda zračiti, toda za to zadošča samo nekaj minut. Predolgo zračenje nima prav nobene-ga smisla.

Kar se peči tiče, bi bilo seveda najbolje, da bi ustrezale v svoji konstrukciji materialu, s katerim jih kurimo. To pa ni vedno mogoče. Vendar lahko v vsaki peči kurimo s poljubnim materialom, če upoštevamo lastnosti goriva in peči in s potrpežljivo pozornostjo doženemo, kako ji naj z največjim uspehom strežemo. Pri tem je treba predvsem pomniti, da je pogoj zgorevanja navzočnost kisika, ki ga oddaja zrak. Brez zraka je torej zgorevanje nemogoče. Dovod zraka v peč je treba tako regulirati, da gori ogenj čisto in svetlo. Plast goriva ne sme biti previsoka, zlasti ne pri rjavem premogu, šoti in lesu; sicer pri gorenju nastajajoči plini ne zgorejo. Pri uporabi šote in lesa kot goriva je boljše, da ima zrak dohod v peč od spredaj, torej skozi kurilna vrata, in ne od spodaj skozi pepelnjak in navzgor skozi rešetko.

Če je peč v pravilnem razmerju s prostorom, ki ga ogrevamo, je dovolj zakurjena, če je dimna cev nepo-

sredno tam, kjer se odcepi od peči, tako topla, da jo še lahko z golo roko primemo. Če je peč manjša, jo je treba pač bolje kuriti. Izborno so se

obnesli posebni nastavki, ki se pritrjujejo za pečjo na dimni odvod in ki oddajajo mnogokrat več toplote kot manjša peč sama.

Po švicarskem listu „Der Bund“.

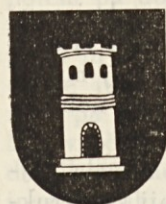
# RAZGLEDI

## Mesta in trgi v Ljubljanski pokrajini

Damjan Vahen: Kratek pregled zgodovine.

(Konec.)

### ČRNOMELJ.



Bližnja in daljna okolica ČRNOMLJA je bila obljudena že v predzgodovinski dobi, kar nam pričajo neštete izkopnine. V rimski dobi je bila v današnjem Črnomlju vojaška postojanka in rimska naselbina, po preseljevanju narodov pa so Črnomeljsko ozemlje zasedli Slovenci. V srednjem veku pa se je naselbina začela razvijati okoli STAREGA GRADU, ki ga je zgradil l. 1165. Oton Karstberg, nato pa je prešel v last Črnomeljskih vitezov, ki so v bližini Starega gradu zgradili nov grad, ki je še danes ohranjen. ČRNOMELJSKI GOSPODJE so ena najstarejših narodnih plemiških rodbin na Kranjskem, ki pa se je kmalu ponemčila in se imenovala „die Herren von Tshernembl“; Ambrož pl. Črnomeljski se je že l. 1165. udeležil viteškega turnirja v Curihu z nemškimi plemenitniki iz Kranjske. Črnomeljski gospodje so opravljali tudi druge visoke službe na Kranjskem, tako je bil l. 1350. Jurij pl. Črnomeljski kranjski deželni glavar, l. 1440. pa je bil Jurij pl. Črnomeljski kranjski deželni vicedom (tretji deželni uradnik, ki je upravljal deželne finance,

gospodaril s posestvi deželnega kneza in zaračunaval mitnino, državno naklado, tlako in druga izredna bremena, ki jih je ukazal vladar); grad je bil v lasti Črnomeljskih vitezov vse do 16. stoletja, ko je rodbina izumrla in je dobil grad knez Nikolaj Frankopanski, za njim pa rodbina pl. Palmburg, ki je l. 1634. grad prepustila rodbini Schweiger, danes pa je v lasti g. Laknerja iz Črnomlja.

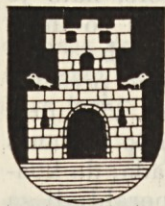
Utrjeno naselje v bližini Starega gradu se prvič omenja l. 1228. in je bilo l. 1277. povzdignjeno v trg, ki ga je Rudolf Habsburški zastavil Goriškim grofom. L. 1407. je bil trg povzdignjen v mesto zaradi turške nevarnosti, ki je imelo lastno mestno upravo in sodstvo, ter je bilo kot mesto močno obzidano in obdano s prekopom. Turki so mesto Črnomelj prvič napadli l. 1408., pozneje so ropali vso okolico, a mesta niso mogli zavzeti. L. 1529. je bil Črnomelj zbirališče čet za obrambo proti Turkom. Mesto je bogatelo in lahko rečemo, da je bila za Črnomelj od 1407. leta do ustanovitve Karlovca zlata doba, toda po ustanovitvi Karlovca je Črnomelj začel gospodarsko propadati, kakor smo to opazili že pri Novem mestu. V Napoleonovi Iliriji je bil Črnomelj sedež kantona. Znamenita je cerkev



sv. Petra v Črnomlju, ki je bila zgrajena v 13. stoletju. Ko je oglejski patriarh Bertold Andeški prišel l. 1228. v Belo Krajino in uvedel v deželi oglejsko cerkveno organizacijo, je na prošnjo svoje sorodnice Zofije Višnjegorske, ki je župniji ob odhodu v admontski samostan zapustila vse svoje premoženje, ustanovil župnijo sv. Petra v Črnomlju, kateri je podredil 4 podružnice, tako v Metliki, Podzemlju, Semiču in v Vinici.

*Grb, ki ga je mesto prejelo l. 1557.: na črnem ozadju rdeč okrogel grad z dvojnimi kroniščem, odprtimi vrati in 3 okni.*

## METLIKA.



Metliška okolica je bila naseljena že v predzgodovinski dobi, v rimski dobi pa je bila na kraju današnje METLIKE rimska naselbina in vojaška postojanka, ki je ščitila rimsko cesto, ki je vodila tod iz Novega mesta v Sisek (Siscia). Prvotna srednjeveška naselbina pa se je razvila ob potoku Metliščici, ki pa se je zaradi stalnih turških napadov preselila k utrjenemu gradu, ki so ga imeli ogrski kralji, a je tod vladala plemiška rodbina Andeških grofov, ki so prejeli od ogrskega kralja v fevd Slovensko marko, ki je l. 1228. prešla v last Zofije Višnjegorske, ki pa jo je zapustila grofom Spanheimom. Nato je Metlika z okolico prešla v last Goriških grofov. Ko pa je rodbina Goriških grofov l. 1374. izumrla, je prešla goriška posest v last Habsburških, med drugim tudi Metlika, ki je bila sedež Slovenske marke, imenovane tudi Bela Krajina in sedež deželnihi glavarjev. Habsburžani so Slovensko marko takoj ob prevzemu priključili vojvodini Kranjski. Metlika se omenja kot trg že l. 1500., v mesto pa je bila Metlika povzdignjena v dobi turških napadov. Mesto

Metlika je imelo lastno mestno upravo in sodstvo z mestnim sodnikom, ki so ga meščani volili na dan sv. Mihaela. L. 1588. je Metlika postala važna poštna postojanka med Ljubljano in Karlovcem. Turki so Metliko večkrat napadli, tako l. 1408., ko so jo popolnoma izropali, nato l. 1411. in 1469., ko je mesto pogorelo, napadi so se ponavljali vse do l. 1578., ko je bilo mesto ponovno porušeno. Mesto je propadalo, obrambno zidovje razpadlo, l. 1705. pa je požar popolnoma uničil mesto, grad in cerkev.

METLIŠKI GRAD, ki stoji sredi mesta, je bil nekoč močno utrjen in obzidan, proti koncu 17. stoletja pa je začel razpadati. Pozneje je prešel grad v last Frankopanskih, nato v last zagrebške nadškofije, sedaj pa je last Dolenjske hranilnice.

*Grb: na srebrnem ozadju na zelenih tleh rdeč obrambni stolp z dvojnimi kroniščem in z odprtimi vrati. Na prvem kronišču na vsaki strani po en krokar, na gornjem kronišču okno, nad njim dve štirioglati strelski lini.*

## VINICA.



VINICA je bila naseljena že v predzgodovinski dobi, prav tako pa tudi v železni (hallstattski in latenski) dobi; v predzgodovinski dobi pa je bilo na hribu Šlemine keltsko gradišče, v poznejši rimski dobi pa je bila poleg današnje župne cerkve Najdenja sv. Križa močna rimska trdnjava VINITIUM.

V srednjem veku pa se je naselbina razvila pod VINIŠKIM GRADOM, ki je bil last Celjskih grofov in ga je Katarina grofica Celjska l. 1082. prinesla kot doto poleg Ribnice, Sodražice in Vinice svojemu možu Konradu grofu Auerspergu. L. 1227. pa so Auerspergi (Turjaški) grad Vinico prodali Loškimi gospodom, ki so bili ministeriali (vitezi in knežji služabniki) Ortenburžanov. V dobi turških napadov

je bila Vinica važna obrambna trdnjava, ki je bila obzidana z močnim obzidjem in obrambnimi stolpi, ki je branila prehod preko Kolpe iz Hrvatske v Belo Krajino. Najhujši turški napadi na Vinico so bili l. 1469. in 1471., toda Vinice Turki niso mogli zavzeti. V tej dobi je bila Vinica povzdignjena v trg, ki je imel lastnega sodnika in grb; viniški sodnik je imel pravico krvnega sodstva in so na hribčku pri Vinici stala vešala, po katerih je hribček dobil ime VEŠENIK. Prav tako, kakor trg je bil močno utrjen tudi Viniški grad nad bregom Kolpe z obzidjem in obrambnimi stolpi. Lastniki gradu so bili tudi lastniki trga.

Po Loških gospodih so grad prejeli Ortenburžani, l. 1418. pa je po dedni pogodbi med njimi in Celjani grad prešel zopet v last Celjskih grofov, po l. 1456. pa v last Habsburških, ki so grad dajali v fevd raznim plemeniškim rodbinam, tako pl. Thurnom, pl. Burgstall, rodbini pl. Semenič in drugim. L. 1890. pa je rodbina Gusić grad prodala Grünwaldu iz Zagreba, ki je grajsko posest prodal kmetom in tržanom iz Vinice, grad pa je kupil Miha Malič. Sedaj je grad last Franca Miheliča.

*Grb: na modrem ozadju na desno obrnjen pišč z razprostrtimi peroti, imenovan „grajf“ z rdečim grozdom v krempljih.*

## ŽUŽEMBERK.



ŽUŽEMBERK je bil naseljen že v predzgodovinski dobi in je bilo tu staro keltsko naselje in gradišče, ki je bilo močno utrjeno s tremi obrambnimi nasipi, v rimski dobi pa je bila tu vojaška postojanka, ki je ščitila rimsko cesto, ki je tod prekoračila Krko. Tod okoli je že v keltski, pa tudi v rimski dobi bilo razvito železarstvo, ki se je ohranilo še v srednjem veku kot fužinarstvo.

V srednjem veku je Žužemberk že kmalu dobil trške pravice in trškega sodnika, ki je imel pravico krvnega sodstva. V Žužemberškem trgu pa je bilo razvito tudi strojarstvo in krznarstvo. V dobi turških napadov na Kranjsko so Žužemberk Turki trikrat napadli, in sicer l. 1473., 1491. in 1528. L. 1738. pa je Žužemberk postal važna poštna postojanka, ko je poštna zveza med Ljubljano in Karlovcem vodila po cesti mimo Žužemberka.

ŽUŽEMBERŠKI GRAD so zgradili v 9. stoletju najbrže oglejski patriarhi in je imel 6 obrambnih stolpov, ki jih je zgradil cesar Ferdinand I. l. 1526. v obrambo proti Turkom. Grad je bil sprva v lasti oglejskih patriarhov, ki so tu postavili mejne grofe, nato je bil last Goriških grofov, ki so imeli tu svoje ministeriale Žužemberške viteze, l. 1574. pa je grad prešel v last Habsburških, ki so ga l. 1538. prodali Turjaškemu grofom, ki so še danes lastniki gradu, ki pa razpada; do konca 19. stoletja so grad uporabljali za nastanitev državnih uradov in sodišča.

*Grb: na srebrnem ozadju panter v skoku na desno stran.*

## LOŽ.



V okolici LOŽA je bila naselbina že v predzgodovinski dobi, v rimski dobi pa je tod vodila rimska vojaška cesta iz Ogleja v Sisek (Aquila-Siscia). V srednjem veku pa se Lož omenja kot naselbina l. 1237. pod vovbrškim gradom, ki je prejela od prvotne naselbine v današnjem Starem trgu trške pravice. V dobi turških napadov je cesar Friderik III. Lož povzdignil v mesto l. 1477. s pravico svobodne volitve mestnega sodnika, azilsko pravico, ribolovsko pravico v Cerkniskem jezeru, podelil pa je mestu tudi grb. Lož je dobil tudi obzidje, katerega razvaline so še danes vidne. L. 1456. je Lož postal deželnoknežje

mesto; meščani so se bavili povečini s trgovino in obrtjo, med katerimi so bili najštevilnejši usnarji in čevljarji. Lastniki mesta Loža so bili lastniki LOŠKEGA GRADU, ki je bil sprva last oglejskih patriarhov, nato last Vovbrških grofov, ki so tu nastanili svoje ministeriale LOŠKE VITEZE, nato je prešel po smrti zadnjega Loškega viteza, ki so ga ubili kmetje, grad spet v last oglejskega patriarha, ki ga je izročil l. 1355. v fevd Ortenburžanom, nato je po dedni pogodbi prešel na Celjske grofe, po l. 1456. pa na Habsburžane, ki so grad oddajali v fevd, v 17. stoletju pa so si ga pridobili Turjaški grofi. Danes je grad last mestne občine.

*Grb: na modrem ozadju kamenita tla, na katerih se dviga pečina, kjer kleči zlato oblečena devica z k molitvi sklenjenimi rokami, proti njej pa jezdi sv. Jurij na vrancu in se bori z zelenim zmajem.*

## KOSTANJEVICA.



KOSTANJEVICA je bila naseljena že v rimski dobi in je bila važna vojaška postojanka na otoku sredi Krke, ki se je imenovala CASTAGNEUM, ter je bila ena izmed trdnjav, ki so

bile zgrajene od Brežic do Novega mesta.

Kot srednjeveška naselbina se Kostanjevica omenja proti koncu 11. stoletja in je bila last grofov Seliških, nato pa last Spanheimov, ter je bila središče njihove posesti ob Krki. V 13. stoletju je bila Kostanjevica važno trgovsko središče, ki je imelo lastno kovnico denarja (moneta Landestrostensis). Mestne pravice je prejela Kostanjevica l. 1252., ko pa je mesto prešlo l. 1456. v last Habsburških, je postalo deželnoknežje mesto. Kostanjevico so Turki večkrat napadli, leta 1563. pa sta Herbert Turjaški (Auerperg) in Lenkovič v bližini Kostanjevice porazila Turke.

KOSTANJEVIŠKI GRAD so zgradili koroški vojvode Spanheimi kot trdnjavo na otoku sredi Krke, ter so ga nazvali LANDTROST in tu nastanili svoje ministeriale, ki so dobili ime po kraju in se imenovali KOSTANJEVIŠKI VITEZI. L. 1269. se je gradu in mesta polastil češki kralj Otakar II. Přemisl, nato je prešel grad v last Goriških grofov, okoli l. 1320. v last knezov Frankopanov, l. 1329. pa v last Svibenjskih vitezov. L. 1388. je grad prešel v last Celjskih, po l. 1456. pa v last Habsburžanov, ki so ga oddajali v fevd. V 17. stoletju je grad bil last kostanjeviškega samostana, l. 1793. pa je grad kupila mestna občina in ga preuredila v šolo.

Za Kostanjevico pa je pomemben tudi cistercijanski samostan, ki ga je l. 1234. ustanovil grof Bernhard Spanheim, l. 1247. pa je samostan sprejel pod svoje varstvo oglejski patriarh. Samostan je bil skozi ves srednji vek eden najbogatejših samostanov na Kranjskem, kateremu je bilo podložnih nad 100 vasi, ter je bil središče trgovine s sosedom Hrvaško. Pogosto so samostan napadali roparji, Uskoki in Vlahi, l. 1736. pa so ga napadli Uskoki iz Žužemberka. L. 1786. je samostan ukinil cesar Jožef II., sedaj pa je samostan kostanjeviška graščina, ki služi za prostore državnih uradov in sodišča, za pisarne vinarske zadruge in državne drevesnice.

*Grb: na modrem ozadju na zelenih tleh stojita dva obrambna rdeča stolpa s kronišči in odprtimi vrati, med njima pa stoji manjše poslopje prav tako z odprtimi vrati, ki ima kakor oba stolpa pod vrhom štirioglato okno.*

\*

Omeniti moram pa še Logatec, Trebnje in Velike Lašče.

LOGATEC je bil naseljen že v starem veku in je bil važna rimska naselbina in poštna postaja na rimski cesti, ki je vodila iz Ogleja čez Logatec in Vrhniko v Ljubljano (Aquileia-Longaticum-Nauportus-Emona) ter se

je imenoval LONGATICUM. Utrdbe, ki so še danes vidne, so ščitile rimsko cesto, ostanke teh utrdb pa ljudje nazivajo „Ajdoovski zid“, pa tudi „Rimske šance“. Pa tudi v srednjem veku je Logatec ostal važno križišče cest, ki so ohranile rimsko smer. Tržani so se povečini preživljali s tovorjenjem. Ko so leta 1548. uvedli pošto med Gradcem in Benetkami, je Logatec postal važna poštna postojanka, ki je l. 1857. dobila železniško zvezo s Trstom in Ljubljano. V dobi turških napadov je bil v Logatcu obrambni tabor, v dobi Napoleonove Ilirije pa je bil v Logatcu glavni tabor generala Bernadotte-a.

TREBNJE je bilo naseljeno že v predzgodovinski dobi in sicer je bilo tu naselje keltskih Latobikov, v rimski dobi pa je bila v Trebnjem vojaška postojanka in rimska naselbina, ki je postala že v 2. stoletju mesto in se je imenovalo PRAETORIUM LATOBICORUM. Vojaška postojanka je varovala rimsko cesto, ki je vodila iz Ljubljane v Sisek (Emona-Siscia), v Trebnjem pa se je cesta cepila in je vodila proti Mirni, Mokronogu in Šmarjeti. Srednjeveška naselbina se je razvila okoli TREBANJSKEGA GRADU, ter je mnogo trpela zaradi turških napadov. Grad je bil sprva v lasti TREBANJSKIH VITEZOV, nato last Ortenburžanov, Celjskih, od l. 1456. pa last Habsburških, ki so grad dajali v fevd raznim plemiškim rodbinam, tako Svibenjskim, Gallenbergom in Saurerskim; grad je še danes ohranjen. Trebnje se ni nikdar več povzpelo na tisto višino, ki jo je zavzemalo za časa Rimljanov in je do danes ostalo vas, katere prebivalstvo se preživlja z obrtjo, trgovino in kmetijstvom.

VELIKE LAŠČE so srednjeveška naselbina, ki je bila v 12. stoletju last Višnjegorskih, ki so jo izročili oglejskemu patriarhu, ki pa jo je podredil cistercijskemu samostanu v Stični. V dobi protestantizma pa so stiški cister-

cijanci kraj prodali baronom Liechtenberškim, ki so imeli svoj grad v Ortneku. Od l. 1913. so Velike Lašče trg, v katerem žive obrtniki, uradniki in trgovci, kmetov pa je v trgu le malo.

\*

Ker sem k vsakemu večjemu nase-lju narisal grb, in opisal barve grba, Vam moram pojasniti nastanek in razvoj grba.

Prve začetke grba moramo iskati v dobi križarskih vojn. Plemstvo, ki se je udeležilo teh vojn s svojimi vitezi in podložniki, je svoje čete označilo s posebnimi znaki na ščitih, ki so bili del bojne oprave, prav tako pa tudi z raznimi znaki na čeladah, zastavah in bojnih praporih, po katerih so se posamezniki spoznavali. Po končanih križarskih vojnah pa so si zemljiški gospodje in vitezi, ki so se udeležili križarskih vojn, ta znamenja pridržali, prav tako pa so si njihovi vazali ter mesta prevzeli grbe, s katerimi so označevali svojo vzvišenost nad podložniki. Pozneje pa so si plemiči in mesta mogli pridobiti grb samo od vladarja ali vladajočega kneza, ki je podeljeval posebne grbovnice, ki jih je vladar izdajal od 15. stoletja dalje, s katerimi je ali potrdil stari grb, ali pa podelil nov grb.

Grb je imel ponavadi naslikanega kakega svetnika, grad, orodje, žival ali pa kaka posebna znamenja, lahko pa je bil tudi samo razdeljen na posamezna polja. Barve, ki so se uporabljale pri grbih so bile: rdeča, zelena, modra, rjava, črna, zlata in srebrna. Razne posebne službe, dostojanstva pa so označevali na grbih s kronami, mitrami, klobuki, pač po stopnji, ki jo je plemič zavzemal.

Za ugotavljanje grbov posameznih plemiških rodbin, dežel in mest, kakor tudi držav, nam služijo razni pečati, kovanci, vklesani grbi na spomenikih, gradovih in cerkvah (lastninskih), zastave, prav tako pa tudi raz-

na zgodovinska dela. O grbih slovenskih plemiških rodbin in plemiških rodbin, ki so se priselile na ozemlje vojvodine Kranjske, prav tako pa tudi o grbih dežel in mest imamo več pisanih, pa tudi tiskanih del, med katerimi naj omenim:

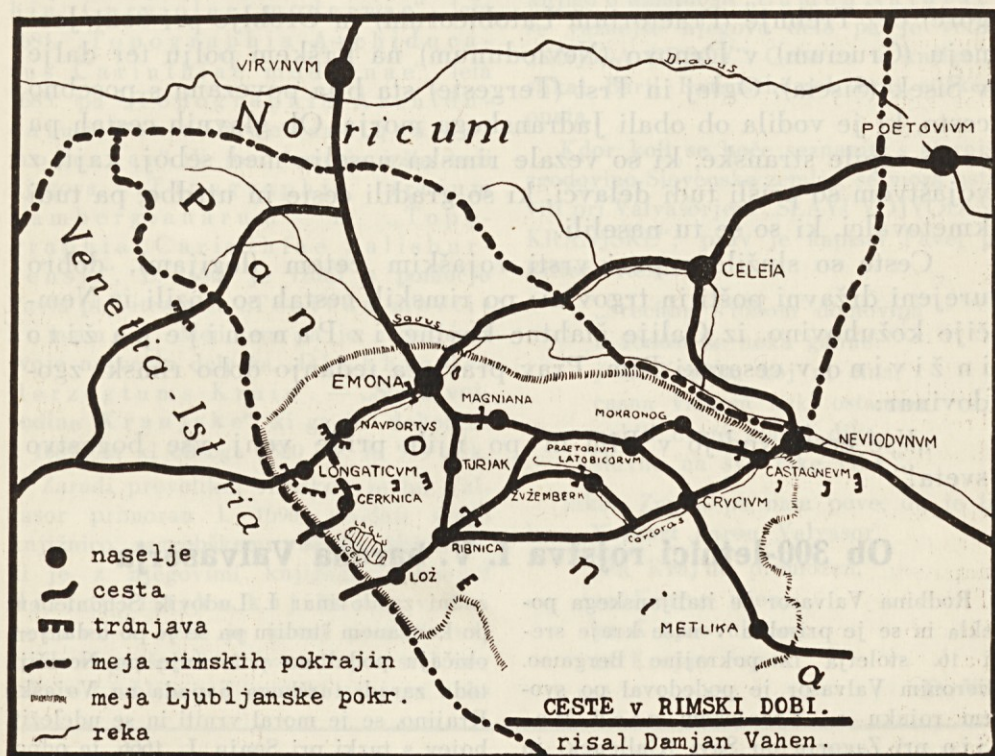
Valvasor: Opus insigniorum iz l. 1688., ki je v rokopisu in je last nadškofijske knjižnice v Zagrebu, hrani pa se v Univerzitetni knjižnici v Zagrebu.

Valvasor: Die Ehre des Herzogtums Krain (1689).

Bartsch: Wappenbuch (1689).

Korjenić-Neorić: Lieber sanctorum patrum et publicorum insigniorum et familiarum imperii Illyrici, iz l. 1595., ki je v rokopisu in ga hrani Univerzitetna knjižnica v Zagrebu.

Popravi v št. 10. na str. 250. v 40. vrsti: l. 1282. namesto 1882.



Rimska doba se je pričela na naši zemlji v času Julija Cezarja in Oktavijana, ki je pozneje postal rimski cesar z imenom Avgustus. Julij Cezar je s svojimi legijami prišel preko Julijskih Alp (Triglavskega pogorja), ki so dobile po njem ime, Oktavijan pa je prodiral s svojimi četami po dolini Krke in Kolpe. Na zasedeni zemlji so Rimljani ustanovili vojaške postojanke (kastele), prav tako pa tudi rimske naselbine in mesta. Vse te naselbine in kastele so povezali med seboj s cestami, ki so ostale še dolga stoletja po razpadu rimskega cesarstva edine trgovske in prometne vezi srednjega

veka, pa še dandanes gredo naše glavne ceste v smereh, ki so jih nakazali Rimljani s svojimi cestami. Ob robu rimske ceste je na vsakih tisoč dvojnih korakov stal kamen, takozvani miljnik, ki je delil cesto na milje (1500 m).

Središče cesta za slovensko zemljo je bilo v Ogleju (Aquileia), odkoder so vodile ceste v vse smeri. Iz Ogleja je vodila cesta po Kanalski dolini v Beljak in dalje v Virunum, druga cesta pa je vodila iz Ogleja preko Soče čez Logatec (Longaticum) in Vrhniko (Nauportus) v Ljubljano (Emona) ter dalje čez Savo preko Trojan (Adrante) v Celje (Celeia) in Ptuj (Poetovium). Iz Emona je vodila cesta čez Šmarje mimo mesta Magniana (v bližini današnje Višnje gore) čez Trebnje (Praetorium Latobiorum) in Groblje pri Šent Jerneju (Crucium) v Drnovo (Neviodunum) na Krškem polju ter dalje v Sisek (Siscia). Oglej in Trst (Tergeste) sta bila povezana s posebno cesto, ki je vodila ob obali Jadranskega morja. Ob glavnih cestah pa so se cepile stranske, ki so vezale rimska naselja med seboj, kajti z vojaštvom so prišli tudi delavci, ki so gradili ceste in utrdbe, pa tudi kmetovalci, ki so se tu naselili.

Ceste so služile v prvi vrsti vojaškim četam (legijam), dobro urejeni državni pošti in trgovini; po rimskih cestah so vozili iz Nemčije kožuhovino, iz Galije žlahtne kovine, iz Panonije pa žito in živino v cesarski Rim. Prav pravi za tedanje dobo rimski zgodovinar:

„Vse ceste vodijo v Rim in po njih pride vanj vse bogastvo sveta!“

## Ob 300-letnici rojstva I. V. barona Valvasorja

Rodbina Valvasor je italijanskega porekla in se je priselila v naše kraje sredi 16. stoletja iz pokrajine Bergamo. Hieronim Valvasor je podedoval po svojem rojaku na Kranjskem grad Meddijo pri Zagorju ob Savi (Gallenek) in 10.000 goldinarjev, l. 1602. pa je bil sprejet med kranjske deželne stanovce. Poleg gradu Medije so imeli Valvasorji tudi hišo v Ljubljani na Starem trgu, kjer se je 28. maja 1641. rodil Ivan Vajkart baron Valvasor, sin Jerneja in Ane Marije roj. Raubar.

Ivan Vajkart je preživel svojo mladost na gradu Mediji, nato pa je kakor večina kranjskih plemičev študiral v ljubljanskem jezuitskem kolegiju, kjer ga je navdušil v ljubezni do rodne grude

znani zgodovinar I. Ludovik Schönleben: po končanem študiju pa se je po tedanjem običaju podal na potovanje po Nemčiji, toda zaradi turškega napada na Vojaško Krajino, se je moral vrniti in se udeležiti bojev s turki pri Senju. L. 1666. je odpotoval Valvasor na Dunaj, nato pa v Italijo, Afriko in na Francosko. L. 1672. se je vrnil v domovino, 10. julija 1672. se je oženil, 27. septembra istega leta pa je kupil grad Bogenšperk in sosednja gradiča Črni potok (Schwarzenbach) in Liechtenberg. Na potovanjih je spoznal, da je Slovenska zemlja nepoznana, zato se je odločil, da bo prikazal svetu lepoto svoje domovine. Zato je prepotoval vso Kranjsko, si zapisoval šege, običaje in življenje ljudstva, prav

tako pa tudi o razvoju posameznih vasi, trgov, mest, gradov, cerkvá in samostanov. Ker pa na Kranjskem ni bilo bakrorezarne in tiskarne, si je na gradu Bogenšperku uredil lastno bakrorezarno in zasilno tiskarno; uredil si je tudi krasno knjižnico, zbirko slik, bakrorezov, radirank, raznega denarja in fizikalni kabinet. Svoje sodelavce je povabil na grad Bogenšperk, kjer so najprej izdelali bakroreze za „Pasionbüchlein“, l. 1679. je izdal „Topographia Carniolae modernae“, leta 1681. „Topographia Archiducatus Carinthiae modernae“, leta 1685. pa „Topographia Archiducatus Carinthiae antiquae et modernae“. V tem času je izšla tudi njegova „Topographia arcium Lambergianarum“ in „Topographia Carinthiae Salisburgensis“. L. 1682. je izdal s pomočjo Pavla pl. Vitezovića „Teatrum mortis humanae“. Med tem pa je nadaljeval svoje največje delo za „Die Ehre des Herzogtums Krain“. — „Slava vojvodine Kranjske“, ki ga je dokončal l. 1689., in ki obsega 3520 str. in 555 slik.

Zaradi prevelikih stroškov je bil Valvasor primoran l. 1690. prodati svojo knjižnico zagrebškemu škofu Mikuliću, ki je z njegovimi knjigami ustanovil Metropolitnsko knjižnico v Zagrebu, l. 1692. je moral prodati tudi grad Bogenšperk z vsemi posestvi ter hišo v Ljubljani. Z ostanki svojega nek-

danjega premoženja se je preselil v Krško, kjer si je kupil preprosto hišo z vrtom, kjer je živel v revščini do svoje smrti 19. septembra 1693. Njegovo truplo so prepeljali na grad Medijo, kjer so ga položili v rodbinsko rakev.

Dobo od l. 1672. do l. 1693. imenuje P. pl. Radics „**Valvasorjevo dobo**“, ki je bila zlata doba za umetnost na Kranjskem. Bogenšperška umetniška družba je bila prva te vrste na Kranjskem. Valvasor, duša te družbe pa je napisal tudi knjigo o umetnosti „**Lumen Naturae**“; še važnejše njegovo delo pa je velika „**KNJIGA GRBOV**“. Grbe za to knjigo je slikal Bartl Raumschüssel, brat stiškega opata.

Kdor koli se hoče seznaniti s starejšo zgodovino Slovenske zemlje, se mora ustaviti pri Valvasorjevi „**SLAVI VOJVODINE KRANJSKE**“; prav je napisal Pavel pl. Ritter-Vitezović:

„Srečna s'tobom domovina  
u rodost se neka ganne:  
j sâ Kgniga, koj ni cina,  
časna viekom nek' ostanne;  
nek'ti cvaté glas i dika  
slavno na sve vike vika.“

Jakob Zupan pa nam pove, da je bil Ivan Vajkart baron Valvasor

„Za Krajno premožen,  
za Krajno učen,  
za Krajno ubožen,  
za Krajno rojen.“

D. V.

### Astrolog.

Neki slavni astrolog je prorokoval neki dami, ljubljani od francoskega kralja Ludvika XI, da bo umrla koncem leta.

Kralj je izvedel za to prorokbo in dal takoj poklicati astrologa. Ko je le-ta čakal v predsodi, je kralj dejal služabnikom, da jih bo obvestil, ko bo napočil trenotek, da strmoglavijo astrologa skozi okno.

— Ti, ki znaš prorokovati bodočnost, kakor da te je sam Bog izbral za proroka, — je nagovoril kralj astrologa, ko je slednji stal pred njim — ali mi lahko poveš, kdaj boš umrl?

— Da, Sir, točno tri ure pred Vašim Veličanstvom, — je odvrnil astrolog z največjo gotovostjo.

In kralj ga je, ves zaskrbljen, odpustil.



Arkadij Averčenko: iz „Povesti cinika.“

## Smolnik

**B**ila je majhna, temačna drogerija. Suhljat, dolgonos mladenič, z izrazom zamrzel grenkobe na licu, se je nagnil čez pult in vprašal:

— Želite?

— Bombone zoper kašelj.

Vzel je s police steklenico . . . Pomislil je, postavil poleg nje drugo . . . Minuto na to je pristavil k njej še tretjo:

— Iz katere bi dal? . . . je zamišljeno zamomljal. — Eh, tvegaj bom. Izdal bom iz druge.

Nisem še utegnil plačati, ko je vstopil v trgovino debeluh z zavitek v roki.

— Evo vam, — je jezno vzkliknil in vrgel zavitek na pult. — Godlja vaših rok je — tu jo imate!

Mrki gospodar je preplašeno pogledal kupca in odmotal zavitek.

— Poginula miš, — je z grenkim smehljajem dejal. — Zakaj je poginila?

— Vi boste to bolje vedeli!! — je zarjul kupec. — Predstavljajte si (se je obrnil k meni), včeraj kupim pri tem lopovu komad toaletnega mila. Zvečer ga odvijem, ko opazim, da mi je od prejšnjega mila preostal ostanek . . . Z njim se umijem, novo milo pa pustim nedotaknjeno in legnem spat. Davi se zbudim in kaj vidim?!! Na novem milu se poznajo sledovi mišjih zob, a zraven ležita druga poleg druge dve poginuli miši . . . Eno od njih sem prinesel kot dokaz!

— Čemu pa se prav za prav vznemirjate? — sem ga skušal pomiriti. — Sta pa zato v vaši hiši dva glodalca manj.

— Dva glodalca?! Ampak če bi se bil včeraj s tem milom sam umil, bi bil morda sam obležal mesto teh dveh glodalcev!

Vrata so se odprla in vstopil je tretji kupec.

— Povejte, — se je prijazno obrnil k prodajalcu. — Drugih drogerij v tej ulici ni?



— Ne — se je. opogumljen od njegovega tona, postavil gospodar.  
— Moja je edina.

— Potemtakem sem kupil to krasno sredstvo za rast las pri vas?

— Pri meni, seveda, pri meni, — se je ljubeznivo nasmehnil gospodar.

— Potem je premalo, da te ubijem, podlež, za to sredstvo! je zarlenčal došlec in vrgel vanj neko steklenico. Bodi proklet!

— Kako? Ali lasje ne rastejo? — je zamolklo vprašal glas gospodarja, ki se je bil previdno potuhnil pod pult.

— Rastejo! In še kako rastejo! Naj rastejo na grobu tvojega očeta takšni lasje!!

— Pa kaj se je zgodilo? — sem vprašal radovedno.

— Kaj?! Zelen sem! Namesto plavih las imam smaragdnozelen travnik! Včeraj je letel za menoj metulj dve četrti daleč. Ne čudim se prav nič, ako se bodo v moji travi zaplodile kobilice! Poglejte!

Snel je klobuk z glave in — res. Nikoli še nisem videl bolj bujnega zelenila.

— Lopov! — je zagrmel. — Ti si mi prodal mazilo za rast las, jaz pa sem ozelenel! Vsilil si mi škatlo podganjega strupa, a podgane ga žro kakor žemlje in se maste z njim! Takim je treba posvetiti!

Segel je z roko pod pult, privlekel gospodarja za lase in ga pričel obdelovati. Kupovalec mila se je tedaj z vsakojakimi glasovi odbravanja zavihal rokave in se pridružil zelencu.

Obdelavala sta ga s takšno vnemo, da sem se naveličal gledati.

— No, dovolj, — sem pomirljivo posređoval. Bolje je, da si odpočijeta.

Tedaj sta se oba odtrgala od gospodarja, sedla na divan in si prižgala cigareto.

— Jaz sem ga premikastil zavoljo las, — je dejal zelenec. — A vi, zavoljo česa?

— Jaz sem ga pa zavoljo mila. Dal mi je, kanalja, takšno toaletno milo, da sem davi našel okrog tega mila celo girlando poginulih miši.

— Res? — se je razveselil zelenec. Meni so pa, pomislite, predsedle miši. Dajte mi vaše milo, jaz pa vam dam barvo za rast las.

— Ali barva ona tudi blago?

— Imenitno! Jaz sem si jo vtiral v glavo z brisačo. In brisača je postala prekrasno zelena. Z milom sem jo pral — barve ne spraviš iz nje!

— To je ideja! Jaz si prebarvam svoj sivi domači jopič v lovskega!

Ko sta zaključila to prečudno pogodbo in pripeljala vsak gospodarju za nameček še zaušnico, sta se področno odstranila.

\* \* \*

Ostala sva z gospodarjem sama.

Ker imam dobro srce, sem dejal:

— Na obrazu imate dve podplutbi. Dajte si nanju svinčen obkladek.

— Bojim se, — je plaho dejal.

— Zakaj?

— Tam v kotu stoji steklenica s svinčena vodo. Bojim se . . .

— Česa?

— Ako si napravim obkladek, pa bi morda na udarjenem mestu pognali zobje ali lasje . . .

In neodločno je dodal:

— Morda je bolje napraviti si obkladek iz limonove kisline? Ali iz zobne paste? Morda to pomaga?

Razgovorila sva se.

— Ah, kakšno smolo imam v življenju. — je žalostno rekel gospodar. — Glejte, na primer, ta slučaj . . . Nekoč sem gladoval. Neki lastnik panoptikum-a se je seznanil z menoj in me angaževal kot „slavnega gladovalca“. Dogovorila sva se, da bom za znatno vsoto gladoval v steklenem zaboju štirideset dni — reklamo je napravil ogromno. Pred publiko so me zapečatili in me pustili samega. Ponoči se me je lotila takšna lakota, da sem razbil zaboj, zlezal iz njega, se prikradel v gospodarjevo sobo ter pojedel celo gnjat, gosko in dvajset jajc. Tedaj me je pričel izdajati kot slovitega požeruha! Posli so šli dobro. Toda oskubil sem ga do kosti, tako da je prišel na boben . . . In tako je vse v mojem življenju. Misliš, — narediš eno, pa ti pride drugo. Iznašel sem milo, pa ti je zoper miši. Izumil sem mazilo za rast las — pa se ti izkaže kot najstanovitnejša barva na svetu! Glejte in sedaj: cikam na dekle, — mlado, lepo, tako skromno, da ti ne pokaže od telesa niti košček preveč . . . O kakem dekolteju ni govora, o kakem prostem razgovoru ne duha ne sluha. Pa kot nalašč zame, pa se le bojim!

— Česa?

— Stavim, — nekaj bi se zgodilo.

— Kaj, za Božjo voljo?

— Kar koli: izkaže se ti nemara, da je možki, ali pa da ima kraj mene še dva živa moža.

— Bedarija! Nasprotno, takšna žena vas lahko pred marsičem obvaruje. Oženite se, dokler vas ne prehiti drugi.

— Tako . . . menite?

Razšla sva se kot prijatelja . . .

\* \* \*

Doma sem si domislil kupljenih pilul zoper kašelj. Bila je neka lepljiva in po okusu neprijetna tvarina. Vzajem komad v usta, sesljam ga kako minuto, a na kraju ga z gnusom izpljunem.

Razmišljajoč o čudni usodi svojega novega prijatelja, jamem korakati po sobi. Ali že pri tretjem koraku: — klop! Noga mi obtiči na mestu, kakor da je prirastla k tlo. Poskušam se odtrgati, vrtim se na vse strani, se zaganjam zdaj v levo, zdaj v desno: — vse zaman!

Na kraju sedem na tla, si odvozlam čevelj in izvlečem iz njega nogo. In ko si čevelj ogledujem pobliže, mi postane takoj jasno: — prilepil se je bil na pilulo zoper kašelj!

\* \* \*

Sploh so se te pilule izkazale kot izborno lepilo: ako se mi razbije cvetlična vaza, ali odleti stolu noga — drobec pilule zadostuje, da je stvar cela in trpežnejša kakor preje.

\* \* \*

Ko sem šel nedavno mimo trgovine svojega prijatelja, sem se spomnil nanj in vstopil.

— Zdravi! Prihajam k vam z nasvetom, da svoje pilule zoper kašelj, prodajate v bodoče kot klej. S tem utegnete imenitno zaslužiti.

— Saj se je tudi meni tako zdelo! — je žalostno zamahnil z roko. — Vedel sem, da se bo tako zgodilo! Ali se še spominjate, ko sem vam nekoč govoril o nevesti? Oženil sem se.

— A-a! Čestitam! No, in sicer? Ste srečni? Se ni mar ona izkazala kot — moški? In tudi nima poleg vas še dvoje živih mož?

Grenko se je nasmehnil.

— Huje!

— Vi me strašite?!

— Tetovirana je! In kako tetovirana! Ni živega mesta na njenem telesu. Ne moreš je objeti — kakor da objemaš kitajski zid!

— Čudovito! Veste kaj? . . . Kaj, ko bi jo razkazovali za denar občinstvu?

— Je že res! Toda jaz sem se mesto tega z njo poročil! Ali razumete? Zri meni je pač vedno tako: narediš kar ni potrebno, a za ono, kar bi bilo dobro, izveš prepozno . . .

(Prevedla M. Kragelj in S. Kun).

# Anekdote

(Iz raznih italijanskih virov zbral M. Kragelj).

- Poslušaj, rad bi o nečem nujnem govoril s teboj.
- Izvoli!
- Ako mi izkažeš dvoje uslug, ti bom zelo hvaležen.
- Povej, kaj želiš!
- Prva usluga, za katero te prosim, je ta, da mi posodiš sto lir. Druga pa, da ne črhneš o tem besedice nikomur.
- Glej, kar se druge usluge tiče, ti jo kot pravi prijatelj prav rad izkažem. Glede prve pa, žalibog, res ne morem! —

## Duhovitost Gioacchina Rossini-ja.

Rossini je bil velik gurman: neki bogataš, ki je to vedel, ga je povabil k obedu in mu postregel z najbolj dragimi mu dobrinami. Mojster jih je bil zelo vesel. Po obedu je gostitelj sedel h klavirju in prisilil Rossinija poslušati dolgo skladbo, da bi o njej čul njegovo mnenje.

- Kaj bi dejali k temu? — ga je na kraju pobaral.
- Kaj hočete? — je vzkliknil Rossini. — V svoji hiši lahko dela vsak kar hoče.

## Metoda.

— Dejal si mi, da je tvoja metoda za odpravo nespečnosti izvrstna. Zagotovil si mi, da ti je zelo pomagala; in minulo noč sem jo hotel preizkusiti: z nizkim glasom sem naštel dva in pol milijona.

- In potem? Stavim, da si zadremal in globoko zaspal.
- Ne, vstal sem, ker je bila že sedma in sem moral v urad. —

## Težak komad.

— Rad bi slišal kak lep muzikalen komad, — je dejal neki gospod svojemu prijatelju.

- Predlagam, da obiščeva ta koncert, ko sva že pred gledališčem.
- Ideja ni slaba in nadejava se, da je goslač dober. —

Med koncertom je gospod z ironičnim pogledom opazoval goslača, ki je divje in hitro drsal po svojih goslih.

- Opozarjam te — mu pravi prijatelj — da je komad skrajno težak.
- Jojme, — je odvrnil kritik — želel bi, da bi bil docela nemogoč! —

## Saladinova velikodušnost.

Sultan Saladin, sultan po svojem plemenitem srcu, je nekoč podaril dvesto zlatnikov nekemu možu v zameno za krasne zimske cvetlice, ki jih je bil prejel v dar.

Njegov zakladnik vpiše v blagajniško knjigo tristo, mesto dvesto zlatnikov; ali napako nato jadrno popravi.

— Kaj uganjaš? — vzklikne sultan. — Napiši: štiristo. Tvoje pero ne sme biti, kar se velikodušnosti tiče, večje od mene.

# Zadružni vestnik

## Iz uprave

### Nakupovalni termini za mesec januar

Dne	Ljubljanski člani po abecedi	Za člane s proge ne glede na abecedo	Dne	Ljubljanski člani po abecedi	Za člane s proge ne glede na abecedo
2. I.	A, B	Škofljica — Grosuplje vklj	12. I.	M, N,	—
3. I.	C, Č, D, E	Višnja g. — Mirna Peč	13. I.	P	—
		Trebnje — Št. Janž	14. I.	R, Ž	Verd — Rakek
5. I.	F, G	Novo mesto loco Novo m. — Straža T.	15. I.	S	D. M. v Polju Zalog
7. I.	H, I, J	Cušperk — Kočevje	16. I.	Š, T	
8. I.	K	—	17. I.	U, V, W	
9. I.	K, O	Kandija — Metlika	19. I.	—	Ježica
10. I.	L, Z	Brezovica — Borovnica Vrhniška proga			

Posebej opozarjamo, da pride O na vrsto dne 9. januarja obenem s črko K, črka Z 10. januarja obenem s črko L, črka Ž pa 14. januarja obenem s črko R.

Razen tega še pripominjamo:

1. Vsak član mora kupovati robo le v oni prodajalni (v Ljubljani ali šiški), ki je označena s štampiljko v njegovi nakupovalni knjižici.

2. Abecedni red članov pride vpoštev samo za člane mesta Ljubljane. Sestavljen je tako, da bo, kolikor mogoče, v naših prodajalnah vsak dan postreženo enako število članov.

3. Člani s proge, ki prihajajo v Ljubljano kupovat robo s proge osebno, niso razvrščeni po abecednem redu, temveč po posameznih progah, kakor je to razvidno iz tabele.

4. Za člane s proge, ki robe ne naročajo osebno, v tabeli navedeni nakupovalni termini ne veljajo. Ti člani naj pošljejo svoja naročila in zaboje na zadrugo ob sledečih terminih:

a) Z vseh dolenjskih prog 6. v mesecu;

b) s proge Brezovica—Rakek in Brezovica—Vrhnika ter s postaje Zalog in D. M. v Polju 9. v mesecu.

5. Člane opozarjamo, da pri osebno naročilu prinesejo s seboj brez pogojn o karte za moko, riž, mast itd. Člani, ki robe ne naročajo osebno, morajo vse te karte priložiti k nakupovalnim knjižicam v zaboj oziroma k embalaži.

Brez karte se roba ne sme in se ne bo izdajala!

6. Članom s proge se bodo živila, v kolikor jih ne bodo osebno odnesli, odpremila z vlakom v sledečih terminih:

a) Na progo škofljica—Novo mesto—Straža Toplice in Trebnje—Št. Janž (izključno postaje Grosuplje) 16. v mesecu;

b) na progo Grosuplje (vključno) —Kočevje 17. v mesecu;

c) na progo Kandija—Metlika 16. v mesecu;

d) na progo Ljubljana—Rakek in Brezovica—Vrhnika 20. v mesecu;

e) na progo Ljubljana—Zalog 20. v mesecu.

Če pade na te datume nedelja ali praznik, se roba odpremi naslednji dan.

Člane še opozarjamo, da zadruga ne prejema vseh vrst živil (zlasti ne moke, testenin, riža itd.) naenkrat, temveč postopoma v obrokih v manjših količinah; zato te robe tudi članom ne bo mogla vedno naenkrat dostavljati. V teh primerih bo zaostalo robo zadruga izdajala izven določenih terminov in se bodo v ta namen odprle posebne pomožne blagajne. Če bo pa le mogoče, bo zadruga skušala dobiti — vsaj za člane s proge — celotno mesečno količino in jo naenkrat odpremiti.

Člane z vseh prog ter člane iz Zaloga in D. M. v Polju opozarjamo, da naj prihajajo k nakupu samo ob njim določenih terminih in ne poljubno kot doslej.

Kakor smo to delali že v prejšnjih mesecih, bomo tistim članom, ki s celotnim nakupom živil ne morejo čakati do svojega termina, ker jim je bil z abecednim redom preložen preko starega nakupovalnega termina, izdajali tudi v januarju pri posebni blagajni izven določenih terminov sledeča živila: testenine, riž, moko, mast in sladkor. Po ostala živila pa naj pridejo ob svojih terminih. Prosimo pa, da člani tudi tukaj navedena živila kupujejo, če le mogoče, ob svojih terminih.

### Preureditev železničarskih združb med njimi tudi naše zadruge.

Z naredbo št. 157, ki je bila objavljena 18. novembra 1941 v „Službenem listu za Ljubljansko pokrajino“ in ki je postala z omenjenim dnevom izvršna,

odreja Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, smatrajoč za potrebno, da se preuredi številne združbe železničarjev in se prilagode položaju, ustvarjenem s priključitvijo Ljubljanske pokrajine h kraljevini Italiji,

1. da se tudi naša zadruga preimenuje in sicer tako-le:

„Cooperativa di consumo fra ferrovieri della provincia di Lubiana c. r. a g. l. — Nabavljalna zadruga železničarjev Ljubljanske pokrajine, zadruga z o. j.“

2. Vse železničarske združbe, navedene v čl. 1 zgoraj navedene naredbe, so postavljene pod nadzorstvo Visokega komisarja, ki ga izvršuje po posebnem odposlancu, kateremu je v pomoč svet, sestavljen iz predsednikov vseh posameznih združb.

Za odposlanca Visokega komisarja je imenovan fašist komendantor Cesare Guigliemotti.

5. Zadruga spada še nadalje, čeprav je postavljena pod nadzorstvo Visokega komisarja, ki ga izvršuje po svojem odposlancu, pod revizijo Zadržne zveze v Ljubljani, kateri je pristopila po priključitvi Ljubljanske pokrajine h kraljevini Italiji.

### Obvestilo članom, bivajočim v Ljubljani!

Vse člane, ki prebivajo v območju mestne občine ljubljanske, obveščamo, da jim bo zadruga pri mesečnih prejemkih 1. januarja 1942 odtegnila zneske za vrednost vseh v letu 1941. (do 1. decembra) prejetih živilskih nakaznic. Zadruga je do 1. decembra 1941 sama izdajala svojim članom iz ljubljane živilske nakaznice in je za vrednost nakaznic ter prijav morala vsak mesec plačati Mestnemu prekrbovalnemu uradu v Ljubljani številu izdanih nakaznic odgovarjajoči znesek. Vrednost nakaznic članom, ki so nakaznice dvigali pri nas, nismo zaradi lažjega in hitrejšega poslovanja zaračunavali vsak mesec sproti pri izdaji nakaznic samih. Prosimo zaradi tega prizadete, da vzamejo gornje obvestilo na znanje.

Upravni odbor.

## Gospodarski in tržni pregled

### Riž.

Naša zadruga oddaja riž na člane tak, kot ga prejme od mestnega prehranjevalnega zavoda. Danes imamo samo eno vrsto riža, to se pravi, obstoja samo

enoten riž. — Tak riž delijo zadruge, konsumni trgovci in ga dobivajo tudi razni zavodi in kuhinje. —

Vendar se je med neke člane raznesla vest, da ima zadruga slab riž. Tako ne-

osnovano kritiko iznese kakšna gospodinja in pove svoji sosedu. Soseda prijateljici in ta v zadrugi. Naenkrat se govori v splošnem: zadruga ima slabši riž kot trgovci. Nihče ne misli s svojo glavo, nihče se ne prepriča, koliko resnice je na tem, temveč ta neresnična trditev gre naprej od člana do člana.

Dogodilo se je, da je prinesla članica v trgovino riž nazaj, češ, da diši ne vemo po čem. Ko je prodajalec stresel riž v novo papirnato vrečo, je bil riž po mnenju stranke prav dober. Pred več osebami se je konstatiralo, da je bil riž brez napake in, da ga je stranka prinesla nazaj zgolj iz kapric.

V splošnem se riž ne pokvari, če je hranjen na suhem.

Imeli smo pred dvema letoma razne vrste riža: karolina, riž sublina itd., a danes pa obstaja samo enoten italijanski riž za vse enako, za revne in bogate, in želimo, da bi ga nam Bog dal takega, redno vsak mesec in veliko.

### Moka.

Naša nabavljalna zadruga deli za mesec december polovico enotne pšenične in polovico koruzne moke na osebo. Obe vrsti moke sta dobri in služita družinam za peko kruha in kuho žgancev.

Res prav pride koruzna moka sedaj, ko je ne dobiš nikjer na kmetih tudi za drag denar ne, ker koruza še ni suha in se daje v mlin le koruza, ki jo suše na peči za silo za domačo potrebo.

Iz enotne pšenične moke se peče črni kruh, katerega smo se hitro privadili; je okusen, čeravno vsebuje precej otrobov. Pametne gospodinje ne izločijo otrobov iz moke, temveč pečejo kruh iz moke, kakršna je, in peki v splošnem tudi.

Skoro smo pozabili na bel kruh in pecivo in bomo v praznikih prav lahko pogrešali potice in kolače, le da bi bilo vsega drugega na razpolago, vsaj za silo. Isto kakor z rižem, je tudi z moko. Zadruga oddaja svojim članom le tako moko, kakršno prejema od mestnega prehranjevalnega urada. Mestni prehranjevalni za-

vod oddaja zopet takšno moko, kakršno prejme od Prevoda in Prevod oddaja zopet le tako moko, kakršna se mu dostavi za razdelitev na prebivalstvo.

### Maščobe.

Za december deli zadruga na člane one maščobe, ki so ji bile dostavljene, in sicer surovo maslo in olje. Če bo pri prvi razdelitvi olja zmanjkalo, ga bodo dobili člani kasneje, ker je olje na poti in še ni dospelo. Vsakemu družinskemu članu pritiče za mesec 400 g maščobe, in sicer masti, masla, olja ali špeha, kar je pač na zalogi in kolikor je.

### Krompir.

Oddaja krompirja na člane je do malega končana. Vsi člani, ki so se prijavili, so ga prejeli. Prvotno količina ni bila omejena. Kmalu pa jo je prehranjevalna oblast določila na 50 kg na osebo, pozneje pa celo le na 25 kg. Temu smo se morali pokoriti. Zadnja kvota 25 kg je za prehrano ene osebe za dobo ca 8 mesecev prenizka in upamo, da bomo dobili odobritev, da razdelimo članom, ki so prejeli samo 25 kg krompirja na osebo, še naknadno toliko, kolikor nam bode odobreno od prehranjevalnega zavoda. V kočevskih hribih smo z velikimi stroški in muko dobili toliko krompirja, da imamo še nekaj zaloge za one, ki ga niso nič ali premalo dobili.

Naše gospodinje so se že privadile na tako zvani rdeči dolenski krompir. Nič več se ne sliši kritika, da se preveč razkuha ali kaj drugega. Ukus ima dober, redilne snovi ima ravno tako v sebi, kot ostale vrste krompirja, ima pa še to prednost, da ne gnije. Rdeči krompir čaka ter bo prihodnje leto služil kot semenski krompir mesto belega, ki je bolan in ni več za našo zemjo, ker mu ne prija.

### Mleko.

Velike težkoče ima vodstvo zadruga z dobavo in razdelitvijo mleka. Pričakovali smo, da nam bo mlekar na Vrhniki oziroma Prevod zvišal količino mleka, kakor

so potrebe in naročila članstva, vendar pa se nam že nakazana količina mleka stalno reducira. — Pred nekaj tedni so nam znižali 90 l od nakazane kvote in sedaj zopet 150 litrov.

Obveščeni smo bili, da smemo dobavljati mleko le upravičencem. Mlekarice in mlekarne oddajajo mleko raznim odjemalcem nekontrolirano, to se pravi, stalnim odjemalcem, in ne smejo nikomur odpovedati. — Če se je pa znižala količina naši mlekarji, potem smo primorani večjemu številu članov mleko popolnoma odpovedati.

Vse naše dosedanje prizadevanje, da bi mlekarja Vrhnikarja dobavljala več mleka in da bi se vsaj stara količina ne znižala, je ostalo brez uspeha. —

#### **Pojasnilo o predpisih za preskrbovanje z mlekom.**

Zaradi nepravilnega tolmačenja „Predpisov za oskrbovanje z mlekom za prehrano“, ki so dobila obvezno moč 1. decembra t. l., odpovedujejo nekateri dovaževalci mleko svojim strankam. Ta postopek ni v duhu omenjenih predpisov in proizvajalci oziroma dovaževalci mleka (mlekarice) ne smejo do nadaljnjega nobeni stranki odpovedati ali prenehati dobavljati mleka. Če se dnevna količina mleka pri proizvajalcu zmanjša, mora dostavljalec znižati dobavo sorazmerno vsem dosedanjim strankam in ne sme enim odpovedati, drugim pa dobavljati neomejeno količino. Predpisane dovolilnice bodo proizvajalci prejeli pri pristojnem občinskem uradu. Potrebne informacije o razdelitvi in dobavi mleka dobe stranke v pisarni Prevoda, Maistrova ul. 10.

#### **Odredba Prevoda o razdelitvi mleka.**

Da bi se v bodoče postopalo enotno in da bi prejeli mleko vsi zainteresirani sorazmerno, predpisuje Prehranjevalni urad za Ljubljansko pokrajino sledeča navodila:

Mlekarice morajo oddajati mleko po sledečem redu:

a) Otrokom do 1 leta pripada dnevno 1 liter mleka;

b) otrokom od 1—7 let, bolnikom z zdravniškim spričevalom in vsem starejšim nad 60 let pripada dnevno  $\frac{1}{2}$  l mleka;

c) otrokom od 7—10 let pripada dnevno  $\frac{1}{4}$  litra mleka;

č) ostali prijavljeni člani, kakor tudi obonenti za zajtrk ali južino dobijo mleko le tedaj, če je na razpolago po zadostitvi potreb od točke a) do č).

#### **Oddaja jedil iz moka, testenin in riža na nakaznice v gostilnah, javnih kuhinjah in menzah.**

Izšla je uredba, ki predpisuje vsem javnim gostilniškim obratom in menzam, da zahtevajo od gostov odrezke kart za maščobo, moko, kruh, riž in testenine, katera se servirajo gostom. Gostilne, restavracije in menze dobe živila le, če predložijo odrezke kart od mestnega prehranjevalnega urada ali Prevoda. Gostje zabavljajo, češ, nakaznice rabimo za druge domače potrebe, obrati pa naj dobe živila, kjer vedo in znajo. — Toda predpise je treba upoštevati in je vsako zabavljanje brez koristi.

#### **Drva in premog.**

Drva se oddajajo članom normalno in bo sedanja zaloga zadostovala za potrebe članov do pozne spomladi.

Premog dobivajo člani od zadruga po vrstnem redu, kakor so se prijavili, in po tem, kako dospevajo vagonске pošiljke iz Kočevja in Črnomlja. Mesečno dobi zadruga samo 100 ton raznih vrst premoga, katere količina pa ne zadostuje za potrebe članov.

#### **Vino.**

V združnih okrepčevalnicah se točijo sledeča vina: Črno istrijansko iz Poreča (Vinogradska zadruga), valpoličelo, črno (super) iz Verone, rebula iz Brda nad Gorico, vipavsko („Zelen“) od Vinogradske zadruga iz Vipave, kraški teran iz Tomaja v steklenicah, vermut italijanski od firme Martini in Rossi, Turino.



## Oblačila na nakaznice.

V zadnjem „Zadrugarju“ smo priobčili tabelo točk, po katerih se oddajajo obleke, blago in oblačilni predmeti.

Člani naj se poslužujejo nakupa blaga in predmetov po obstoječih predpisih z uporabo nakaznic. — V manufakturni prodajalni so tudi nabite tozadevne tabele.

## Razdelitev živilskih nakaznic za december.

Vse mesece je krušne karte razdeljevala svojim članom naša zadruga sama, ostalim prebivalcem pa so delili nakaznice druge zadruge, konzumi in trgovci. Za december so nosili nakaznice mestni uslužbenci po navodilu mestnega prehranjevalnega urada. Razdelitev nakaznic bi se morala pričeti 22. novembra in končati 2. decembra. Z razdelitvijo nakaznic so bile velike težkoče, ker mestni raznašalci niso pogosto našli stranke doma in so morali isto stranko po večkrat obikati, preden so oddali karte. Razumljivo je, da ne more stranka, bodisi gospodinjija, samec ali samka, čakati 8 dni od jutra do večera

Iz dnevnega časopisja priobčujemo še nekaj gospodarskih vesti, ki bi utegnile zanimati naše čitatelje:

### Disciplina kupcev.

Omejitve, ki jih nalaga vojna pri potrošnji, zahtevajo tudi upoštevanje in disciplino pri kupcih, kar je važno zlasti v detajlni trgovini. Konfederacija trgovcev v Italiji je zaradi tega dala tiskati poseben lepak pod naslovom „Vsak kupec naj misli na to“. Lepak poziva k pameti in vzdržljivosti na obeh straneh. Trgovec ne sme več prodajati in kupec ne več kupiti, kakor nujno potrebuje. Trgovec mora odkloniti prodajo večje količine blaga onemu, ki ima več denarja, ker bi to šlo na škodo manj premožnim, ki ne morejo imeti doma zalog. Strogo se obrača lepak tudi proti kupičenju živil in življenjskih potrebščin: „Kdor kupiči zaloge, je izdajalec, ker škoduje narodu in ga slabi“. Trgovci morajo normalno postreči predvsem starim in zna-

doma, kajti služba, zaposlitev ali opravljanje zahtevajo od vsakogar, da gre od doma, zlasti ker ni nihče vedel, kedaj, kateri dan in katero uro, da pride raznašalec.

Člani železničarske nabavljalne zadruge prosimo, da se v bodoče izdajajo živilske izkaznice kot v preteklih mesecih zopet v naši zadrugi. Vodstvo zadruge je skrbelo, da je vsak član iz Ljubljane in okolice dobil svoje živilske nakaznice pravočasno v vsakem času, brez zamud in dolgega čakanja.

### Termini.

Po „Zadrugarju“ smo člane opozorili, naj se strogo držijo nakupovalnih terminov, ki smo jih na njih željo vpeljali po abecednem redu.

Ugotovljeno je, da so termini po abecednem redu znatno omejili gnečo v trgovinah in se bodo verjetno v bodoče razmere še zboljšale, ko bodo člani prejeli svoje nakaznice pravočasno, to je do 2. vsakega meseca. To jim bo omogočalo, da se bodo lahko vsi svojih terminov točno držali.

nim strankam. Končno poziva lepak na potrebo vljudnosti na obeh straneh, ker mora narod v vojni prevzeti nase vsako žrtev. (Po „Jutru“ 4. XII. 1941-XX).

### Pridelek koruze v Italiji

Iz Rima poročajo, da je po doslej zbranih podrobnih podatkih letina koruze izpadla znatno bolje, kakor se je prvotno pričakovalo. Sicer ne bo dosežen lanski rekordni pridelek, vendar bo letina obilnejša kakor leta 1939. Predvsem pa je letošnja koruza prvovrstne kakovosti, ker je lahko dozorela v ugodnih vremenskih razmerah. Tudi glede pšenične letine kažejo podrobni podatki, da bo pridelek večji v primeri s prvotno cenitvijo. Kakor je znano, je bil v septembru ob uvedbi racioniranja kruha in moke ocenjen letošnji pridelek pšenice v Italiji na 715

milijonov metrskih stotov nasproti 71 milijonom v prejšnjem letu. Sedaj pa poročajo iz Rima, da je letošnji pridelek pšenice v Italiji bistveno večji, kakor je bil lani. Četudi ni dosežena izredno obilna letina v letu 1959. Poljska dela so v zadnjih tednih v vsej Italiji lepo napredovala in je setev ozimnega žita končana. Tudi umetnih gnojil ne primanjkuje. Oddaja žita državnim zbiralnicam poteka v redu in se je zlasti v zadnjem času povečala, ker se bliža termin, od katerega se priznava premija za zgodnjo oddajo.

### Omejitev proizvodnje mlečnih izdelkov na Hrvaškem.

Hrvatski trgovinski minister je izdal naredbo, po kateri je predelava in prodaja mleka in mlečnih izdelkov vezana na posebno dovoljenje, zajednica mlekarn in mlekarskih zadrug pa razdeli razpoložljivo količino mleka in mlečnih izdelkov na posamezna potrošna področja in prodajalce. Z isto naredbo so izdane tudi omejitve glede izdelovanja sira. Mlekarne in mlekarske zadruge smejo izdelovati samo poltrdi, enotni sir (trapistovski), ki sme imeti le 20% maščobe. Za izdelovanje ementalskega sira pa določi, da bo mlekarska zajednica z odobrenjem trgovinskega ministrstva določila posameznim mlekarnam in zadrugam omejene kontingente mleka. Mleko, ki se uporablja za izdelovanje ementalskega sira, mora imeti 52% maščobe. Mleko za izdelovanje enotnega trapistovskega sira se mora posneti in smetana predelati v maslo. Izdelovanje kakršnih koli drugih vrst sira ni dovoljeno.

### Tipiziranje čevljev na Hrvaškem.

Iz Zagreba poročajo, da pripravlja hrvaška vlada ukrepe za tipiziranje čevljev, zlasti za delavce in kmete. Ti čevlji se bodo smeli prodajati le po enotnih cenah. Razpoložljivo usnje pa bo v prvi vrsti dovoljeno za proizvodnjo takih čevljev.

### Nove omejitve živil na Hrvaškem.

Na mestnem poglavarstvu v Zagrebu se je vršila konferenca, ki so na njej razpravljali o preskrbi Zagreba in okolice z najvažnejšimi živilmi, zlasti z mesom, mastjo, mlekom in mlečnimi proizvodi. Kljub dosedanjim zatrdilom hrvaških dnevnikov, ki smo o njih tudi mi poročali, da ta živila na Hrvaškem za zdaj še ne bodo omejena, je vendarle videti, da bo njih poraba omejena. Na konferenci je bilo namreč poudarjeno, da je nujno potrebno poskrbeti za pravično razdelitev mesa, zlasti masti, mleka in mlečnih izdelkov na vse meščane v enakih količinah, to pa bo mogoče doseči le z uvedbo posebnih nakaznic za te vrste živil.

### Navzlic slabi letini ima Kanada ogromne presežke pšenice.

Kanada je imela lani izredno dobro pšenično letino, ki je dala 551 milijonov bušljev pšenice, obenem pa so izvozne možnosti izkrčile na minimum, kar je deželi povzročilo velike težkoče in je pretežni del lanskega izvoznega presežka neprodan. Letošnja letina je sicer mnogo slabša in je dala 305 milijonov bušljev pšenice, kar pa znatno presega lastno potrebo, tako da se bo neprodan izvozni presežek navzlic slabi letini še nadalje povečal. (Iz „Jutra“).

---

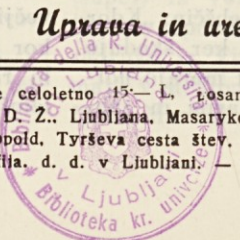
## Vesele božične praznike in srečno novo leto

želi vsem članom, njihovim družinam vsem prijateljem zadružne misli, vsem sodelavcem in čitateljem

Uprava in uredništvo „Zadrukarja“

---

„Zadrukar“ izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 15.— L. Posamezna številka 1.50 L. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Z., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Tyrševa cesta štey. 89. — Tiskali J. Blasnik nasled.. Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. — Odgovoren Fr. Kralj.



Priloga k „Zadrugarju“ štev. 12/41-XX.



# KOLEDAR

za

navadno leto

1942 - XX-XXI



Priloga k „ZadruGARju“ štev. 12/41-XX.

# KOLENDAR

za

navadno leto

1942 - XX-XXI



# Navadno leto 1942.-XX-XXI

se začinja s četrtkom in konča s četrtkom.

## Pričetek astronomskih letnih časov

Pomlad 21. marca ob 7.11.

Poletje 22. junija ob 2.17..

Jesen 25. septembra ob 17.17.

Zima 22. decembra ob 12.40.

## Prazniki

Državni prazniki, praznični dnevi z vsemi pravnimi učinki in narodni prazniki so tile:

a) Državni prazniki:

dan 9. maja, obletnica ustanovitve Imperija,  
prva nedelja v mesecu juniju, proslava Zedinjenja Ita-  
lije in njene ustave,  
dan 28. oktobra, obletnica pohoda na Rim,  
4. novembra, obletnica Zmage.

b) Praznični dnevi z vsemi pravnimi učinki:

vse nedelje,  
novoletni dan,  
dan Sv. Treh kraljev (6. januar),  
Praznik Sv. Jožefa (19. marec),  
21. april, ustanovitev Rima,  
9. maj, obletnica ustanovitve Imperija,  
dan Vnebohoda,  
dan sv. Rešnjega Telesa,  
praznik sv. apostolov Petra in Pavla (29. junij),  
dan Vnebovzetja blažene Device Marije (15. avgust),  
dan 28. oktobra, obletnica pohoda na Rim,  
dan 4. novembra, obletnica Zmage,  
praznik Brezmadežnega spočetja (8. december),  
božični dan (25. december).

c) Narodni prazniki:

dan 11. februarja, obletnica sklenitve pogodbe in konkur-  
data s Sv. stolico,  
dan 25. marca, obletnica ustanovitve fašijev,  
dan 21. aprila, ustanovitev Rima,  
dan 25. aprila, obletnica rojstva Guglielma Marconija,  
dan 24. maja, obletnica vojne napovedi,  
dan 12. oktobra, obletnica odkritja Amerike,  
dan 11. novembra, rojstni dan Nj. Vel. Kralja in Cesarja.

# JANUAR

<i>Dnevi</i>	BELEŽKE
1 Č Novo leto 2 P Makarij ☉ 3 S Genovefa	
4 N Ime Jez. 5 P Telesfor 6 T Sv. Trije K. 7 S Valentin 8 Č R. d. N. V. k. i. c. 9 P Julijan 10 S Vilko ☾	
11 N Higin šk. 12 P Ernest op. 13 T Veronika 14 S Feliks Nol. 15 Č Pavel p. 16 P Marcel ☽ 17 S Anton p.	
18 N S. Pet. stol. 19 P Marij 20 T Boštjan 21 S Neža 22 Č Vincenc 23 P Zar. D. M. 24 S Timotej ☽	
25 N S. s. Pavla 26 P Polikarp 27 T Janez Zlat. 28 S Tilen 29 Č Franc Sal. 30 P Martina 31 S Peter Nol.	

Sonce stopi v znamenje **vodnarja** dne 19. januarja.

☉ 2. januarja ob 16. uri 42 minut; oblačno. — ☾ Zadnji krajec 10. ob 7. uri 5 minut; nestanovitno. — ☽ 16. januarja ob 22. uri 32 minut; mrzlo. — ☽ 24. ob 7. uri 35 minut; stanovitno.

Dan naraste za 1 uro 25 minut od 9 ur 32 minut na 10 ur 57 minut.

# FEBRUAR

<i>Dnevi</i>	BELEŽKE
<p>1 N Ignacij <span style="float: right;">☉</span>                  2 P Svečnica                  3 T Blaž                  4 S Andrej                  5 Č Agata                  6 P Doroteja                  7 S Romuald</p>	
<p>8 N Janez <span style="float: right;">☾</span>                  9 P Polona                  10 T Školastika                  11 S Prik. L. M.                  12 Č Evlalija                  13 P Katarina                  14 S Valentin</p>	
<p>15 N Favstin <span style="float: right;">♁</span>                  16 P Julijana                  17 T Pust                  18 S Pepelnica                  19 Č Konrad                  20 P Rajmund                  21 S Eleonora</p>	
<p>22 N Peter st. <span style="float: right;">♂</span>                  23 P Severin                  24 T Matija ap.                  25 S Valburga                  26 Č Aleksand.                  27 P Leander                  28 S Roman</p>	
<p>Sonce stopi v znamenje rib dne 19. februarja.</p> <p>☉ 1. februarja ob 10. uri 12 minut; vetrovno. — ☾ 8. februarja ob 15. uri 52 minut; megleno. — ♁ 15. februarja ob 11. uri 2 minuti; nestanovitno. — ♂ 23. februarja ob 4. uri 40 minut; megleno.</p> <p>Dan naraste za 1 uro 25 minut od 9 ur 32 minut na 10 ur 57 minut.</p>	



# M A R E C

<i>Dnevi</i>	BELEŽKE
<p>1 N Albin            2 P Simplicij            3 T Kunigund ☉            4 S Kazimir            5 Č Euzebij            6 P Miroslav            7 S Tomaž Ak.</p>	
<p>8 N Janez o. B.            9 P Frančiška ☽            10 T 40 mučen.            11 S Heraklij            12 Č Gregor            13 P Nikefor            14 S Matilda</p>	
<p>15 N Longin            16 P Hilarij            17 T Jedert            18 S Edvard            19 Č Sv. Jožef            20 P Niketas, š.            21 S Benedikt</p>	
<p>22 N Tiha ned.            23 P Oton, škof            24 T Gabrijel            25 S Mar. ozn. ☽            26 Č Emanuel            27 P Rupert            28 S Ivan Kap.</p>	
<p>29 N Cvetna n.            30 P Viktor, m.            31 T Benjamin</p>	
<p style="text-align: center;">Sonce stopi v znamenje ovna dne 21. marca.</p> <p>☉ 3. marca ob 1. uri 20 minut; jasno. — ☽ 9. marca ob 23. uri; stanovitno. —            ☉ 17. marca ob 0 uri 50 minut; vetrovno. — ☽ 25. marca ob 1 uri 1 minuta; jasno.            Dan naraste za 1 uro 41 minut od 11 ur na 12 ur 41 minut.</p>	

# A P R I L

<i>Dnevi</i>	BELEŽKE
1 S Hugo ☽ 2 Č Vel. četrtek 3 P Vel. petek 4 S Vel. sobota	
5 N Velika noč 6 P Vel. ponedeljek 7 T Apolonija 8 S Marija 7 ž. ☾ 9 Č Marija K. 10 P Danijel 11 S Leon I.	
12 N Bela ned. 13 P Hermeneg. 14 T Justin 15 S Anastazija ☾ 16 Č Turibij, šk. 17 P Rudolf 18 S Apolonija	
19 N Krescen 20 P Viktor 21 T Anzelm 22 S Soter in K. 23 Č Vojteh ☽ 24 P Jurij m. 25 S Marko	
26 N Klet, p. 27 P Peregrin 28 T Pavel o. K. 29 S Peter, m. 30 Č Katarina ☽	

Sonce stopi v znamenje **bika** dne 20. aprila.

☽ 1. aprila ob 13. uri 32 minut; jasno. — ☾ 8. aprila ob 5. uri 43 minut; nestanovitno. — ☽ 15. aprila ob 15. uri 33 minut; deževno. — ☽ 23. aprila ob 19. uri 10 minut; oblačno. — ☽ 30. aprila ob 22. uri 59 minut; vetrovno.

Dan naraste za 1 uro 30 minut od 12 ur 42 minut na 14 ur 12 minut.

# M A J

<i>Dnevi</i>	BELEŽKE
1 P Filip in Jak. 2 S Atanazij	
<b>3 N Najd. s. K.</b> 4 P Florijan m. 5 T Pij V., p. 6 S Janez 7 Č Stanislav      € 8 P Prik. Mih. 9 S Gregor	
<b>10 N Antonin</b> 11 P Frančišek 12 T Pankracij 13 S Servacij <b>14 Č Vnebohod</b> 15 P Zofija      ☉ 16 S Janez N.	
<b>17 N Paskal</b> 18 P Erik 19 T Celestin 20 S Bernardin 21 Č Srečko 22 P Julijana 23 S Deziderij      ☽	
<b>24 N Binkošti</b> <b>25 P Bink. poned.</b> 26 T Filip Ner. 27 S Beda 28 Č Avguštin 29 P Marija M. 30 S Ferdinand      ☽	
<b>31 N Sv. trojica</b>	

Sonce stopi v znamenje dvojčkov dne 21. maja.

☉ 7. maja ob 13. uri 13 minut; nestanovitno. — ☽ 15. maja ob 6. uri 45 minut; megleno. — ☽ 23. maja ob 10. uri 11. minut; nestanovitno. — ☽ 30. maja ob 6. uri 29 minut; oblačno.

Dan naraste za 1 uro 13 minut od 14 ur 12 minut na 15 ur 25 minut.

# JUNIJ

<i>Dnevi</i>	BELEŽKE
1 P Pamfil 2 T Erazem 3 S Klotilda 4 Č <b>Sv. Reš. Telo</b> 5 P Bonifacij ☾ 6 S Norbert	
7 N <b>Lukrecija</b> 8 P Medard 9 T Prim. in F. 10 S Marjeta 11 Č Barnaba 12 P Janez F. 15 S Anton Pad. ☽	
14 N <b>Bazilij</b> 15 P Vid. muč. 16 T Benjamin 17 S Adolf 18 Č Efrem 19 P Julijana 20 S Silverij	
21 N <b>Alojzij</b> ☽ 22 P Ahacij 25 T Sidonija 24 S Janez K. 25 Č Prosper, šk. 26 P Janez in P. 27 S Ladislav	
28 N <b>Irenej</b> ☽ 29 P <b>Pet. in P.</b> 30 T Sp. sv. Pav.	
<p>Sonce stopi v znamenje <b>raka</b> dne 21. junija.</p> <p>☾ 5. junija ob 22. uri 26 minut; nestanovitno. — ☽ 13. junija ob 22. uri 2 minuti; stanovitno. — ☽ 21. junija ob 21. uri 44 minut; stanovitno. — ☽ 28. junija ob 13. uri 9 minut; deževno.</p> <p>Dan naraste za 1 uro 41 minut od 11 ur na 12 ur 41 minut.</p>	

# JULIJ

<i>Dnevi</i>	BELEŽKE
1 S Pres. kri J. 2 Č Ob. M. D. 3 P Heliodor š. 4 S Urh š., Berta	
5 N <b>Cir. in M.</b> ☾ 6 P Izaija, pr. 7 T Vilibald, š. 8 S Elizabeta 9 Č Veronika 10 P Amalija d. 11 S Pij I. pm.	
12 N <b>Mohor in F.</b> 13 P Marjeta ☉ 14 T Bonavent. 15 S Henrik c. 16 Č M. M. Kar. 17 P Aleš s. 18 S Friderik	
19 N <b>Vincenc P.</b> 20 P Marjeta 21 T Danijel p. ☽ 22 S Mar. Magd. 23 Č Apolinar 24 P Krist. dm. 25 S Jakob ap.	
26 N <b>Ana</b> 27 P Natalija ☽ 28 T Viktor I. 29 S Marta d. 30 Č Abdon in S. 31 P Ign. Loj.	
<p style="text-align: center;">Sonce stopi v znamenje <b>leva</b> dne 23. julija.</p> <p>☾ 5. julija ob 9. uri 58 minut; vroče. — ☉ 13. julija ob 13. uri 3 minute; nestanovitno. — ☽ 21. julija ob 6. uri 13 minut; vroče. — ☼ 27. julija ob 20. uri 14 minut; nestanovitno.</p> <p style="text-align: center;">Dan upade za 50 minut od 15 ur 36 minut na 14 ur 46 minut.</p>	

# AUGUST

<i>Dnevi</i>	BELEŽKE
1 S Vezi sv. P.	
2 N Alfonz 3 P Lidija 4 T Dominik ☾ 5 S Mar. Snež. 6 Č Spr. Krist. 7 P Kajetan 8 S Cirjak m.	
9 N Roman, m. 10 P Lovrenc 11 T Suzana 12 S Klara d. ☽ 13 Č Jan. Bernh. 14 P Evzebij s. 15 S Vn. D. M.	
16 N Rok, sp. 17 P Hijacint 18 T Helena cv. 19 S Ludvik š. ☽ 20 Č Bernard 21 P Ivana Šant. 22 S Timotej šk.	
23 N Filip Bon. 24 P Jernej ap. 25 T Ludvik sp. 26 S Cefirin ☽ 27 Č Jož. Kalas 28 P Avguštin 29 S Obg. J. Kr.	
30 N Roza Lim. 31 P Aristid	

Sonce stopi v znamenje **device** dne 23. avgusta.

☾ 4. avgusta ob 0 uri 4 minute; jasno. — ☽ 12. avgusta ob 3. uri 28 minut; stano-  
vitno. — ☽ 19. avgusta ob 12. uri 30 minut; vetrovno. — ☽ 26. avgusta ob 4. uri  
46 minut; nestanovitno.

Dan upade za 1 uro 24 minut od 14 ur 46 minut na 13 ur 22 minut.

# S E P T E M B E R

Dnevi	BELEŽKE
1 T God. N. V. c-k 2 S Štefan kr. ☾ 3 Č Evfemija 4 P Rozalija d. 5 S Lovrenc	
6 N Zaharija 7 P Marko 8 T <b>Rojst. D.M.</b> 9 S Peter Kl. 10 Č Nikolaj T. ☉ 11 P Prot. in Hij. 12 S Ime Mar.	
13 N <b>Notburga</b> 14 P Pov. sv. Kr. 15 T Mar. 7 žal. 16 S Ljudmila 17 Č Rane s. F. ☽ 18 P Jožef Kup. 19 S Januar. šm.	
20 N <b>Evstahij</b> 21 P Matej, ak. 22 T Mavricij m. 23 S Tekla dm. 24 Č Mar. r. uj. ☿ 25 P Kleota m. 26 S Ciprijan m.	
27 N <b>Koz. in D.</b> 28 P Vaclav m. 29 T Mihael n. 30 S Jeronim c.	

Sonce stopi v znamenje **tehtnice** dne 23. septembra.

☾ 2. septembra ob 16. uri 42 minut; nestanovitno. — ☉ 10. septembra ob 16. uri 53 minut; jasno. — ☽ 17. septembra ob 17. uri 56 minut; stanovitno. — ☿ 24. septembra ob 15. uri 34 minut; deževno.

Dan upade za 1 uro 38 minut od 13 ur 20 minut na 11 ur 42 minut.

# O K T O B E R

<i>Dnevi</i>	BELEŽKE
1 Č Remigij š. 2 P Angeli v. ☾ 3 S Terez. J. d.	
4 N <b>Frančišek A.</b> 5 P Placid 6 T Bruno f. 7 S Justina dm. 8 Č Brigita v. 9 P Dionizij šm. 10 S Franč. B. ☽	
11 N <b>Nikazij</b> 12 P Maksimil. 15 T Koloman 14 S Kalist I. pm. 15 Č Terezija d. 16 P Gal. op. ☽ 17 S Margar. Al.	
18 N <b>Lukež e.</b> 19 P Peter Alk. 20 T Jan. Kan. 21 S Uršula dm. 22 Č Kordula dm. 23 P Klotilda 24 S Rafael n. ☽	
25 N <b>Kristus kr.</b> 26 P Evarist 27 T Sabina 28 S Ob. p. v Rim 29 Č Narcis š. 30 P Klavdij m. 31 S Volbenk	

Sonce stopi v znamenje **škorpijona** dne 23. oktobra  
 ☾ 2. oktobra ob 11. uri 27 minut; oblačno. — ☽ 10. oktobra ob 5. uri 6 minut; ne-  
 stanovitno. — ☽ 16. oktobra ob 23. uri 58 minut; deževno. — ☽ 24. oktobra ob  
 5. uri 5 minut; oblačno.

Dan upade za 1 uro 35 minut od 11 ur 42 minut na 10 ur 7 minut.



# NOVEMBER

<i>Dnevi</i>	BELEŽKE
<p>1 N Vsi sveti ☾            2 P Verne duše            3 T Hubert šk.            4 S Oblet. zm.            5 Č Emerik s.            6 P Lenart o.            7 S Engelbert š.</p>	
<p>8 N Bogomir ☽            9 P Božidar            10 T R. d. N. V. k - c.            11 S Martin š.            12 Č Mart. I. p.            13 P Stanislav            14 S Jozafat šm.</p>	
<p>15 N Leopold ☽            16 P Edmund š.            17 T Gregor Č.            18 S Odon o.            19 Č Elizabeta            20 P Feliks Val.            21 S Dar. D. M.</p>	
<p>22 N Cecilija ☽            23 P Klemen I.            24 T Jan. od Kr.            25 S Katarina            26 Č Konrad š.            27 P Virgij š.            28 S Sosten m.</p>	
<p>29 N Saturnin            30 P Andrej a.</p>	
<p>Sonce stopi v znamenje strelca dne 22. novembra.            ☽ 1. novembra ob 7. uri 18 minut; vetrovno. — ☽ 8. novembra ob 16. uri 19 minut;            jasno. — ☽ 15. novembra ob 7. uri 56 minut; vetrovno. — ☽ 22. novembra ob 21. uri            24 minut; jasno in vetrovno.            Dan upade za 1 uro 20 minut od 10 ur 7 minut na 8 ur 47 minut.</p>	

# D E C E M B E R

<i>Dnevi</i>	BELEŽKE
1 T Eligij ☾ 2 S Bibiana m. 3 Č Frančiš. 4 P Barbara dm. 5 S Saba o.	
6 N Nikolaj 7 P Ambrož 8 T B. sp. D. M. ☉ 9 S Gorgon. d. 10 Č Lavret. M. B. 11 P Dam. I p. 12 S Maksencij	
13 N Lucija 14 P Spiridion ☽ 15 T Katarina d. 16 S Adela c. 17 Č Lazar š. 18 P Pr. por. M. 19 S Favsta v.	
20 N Liberat M. 21 P Tomaž a. 22 T Dimitrij ☽ 23 S Viktorija 24 Č Adam in E. 25 P Božič 26 S Sv. Štefan	
27 N Janez E. 28 P Ned. otroč. 29 T Tomaž K. 30 S David kr. ☾ 31 Č Silvester I.	

Sence stopi v znamenje **kozla** dne 22. decembra.

☾ 1. decembra ob 2. uri 37 minut; mrzlo. — ☉ 8. decembra ob 2. uri 59 minut; ne-  
 stanovitno. — ☽ 14. decembra ob 18. uri 47 minut; jasno. — ☽ 22. decembra ob  
 16. uri 3 minute; mrzlo; — ☽ 30. decembra ob 19. uri 37 minut; stanovitno.

Dan upade do 22. za 17 minut na 8 ur 30 minut, potem pa do konca mesca naraste  
 za 4 minute na 8 ur 34 minut.

# Dnevnik

prejemkov in izdatkov

























































# Beleške

# Beleške

A large, faint blue grid pattern covers the majority of the page, providing a structured area for taking notes. The grid consists of approximately 10 columns and 20 rows of squares. The lines are thin and light blue, creating a subtle guide for writing.

# Beleške

# Beleške



# Beležke

# Beleške

# Beležke





